

rijksuniversiteit
 groningen

NIEUWE INZICHTEN IN EEN CRIMINEEL SAMENWERKINGSVERBAND

*Een onderzoek naar de toegevoegde waarde van de kennis van lokale politieagenten
over een crimineel samenwerkingsverband*

NEW INSIGHTS IN A CRIMINAL NETWORK

A study on the added value of the knowledge of local police officers about a criminal network

Lotte Vroegh

S4181611

13 januari 2023

Interne begeleider: Dr. G.E. Huitsing

Referent: V.C. Frey

Externe begeleider: J.H.J. Hiemstra

Faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen

Sociologie van Criminaliteit en Veiligheid

VOORWOORD

Voor u ligt mijn masterscriptie ‘Nieuwe inzichten in een crimineel samenwerkingsverband’. Een onderzoek dat ik heb mogen uitvoeren in opdracht van de Politie bij de afdeling Analyse & Onderzoek. Ik voel mijzelf bevoorrecht dat ik mijn masterscriptie heb mogen schrijven bij deze mooie organisatie en hierdoor een uniek inkijkje heb gekregen in de diverse aspecten van het politiewerk.

Het afgelopen jaar heb ik, ondanks de diverse uitdagingen met heel veel plezier aan dit onderzoek gewerkt. Doordat het een onderzoek betrof wat nog niet eerder was uitgevoerd, was er voldoende uitdaging. Van het opzetten van een gestructureerd interview in Network Canvas tot het programmeren in *R*. Allemaal dingen die voor mij nieuw waren, maar erg leuk om te doen. Samen met Demi, onder begeleiding van Johan, ben ik deze verschillende uitdagingen aangegaan, met als eindresultaat deze scriptie. Allereerst wil ik mijn medestudenten Demi Gerritsma en Joeri Rozenberg bedanken voor de eindeloze steun, het meedenken gedurende dit onderzoek en de gezellige kantoordagen. Daarnaast wil ik Johan bedanken voor de betrokkenheid en begeleiding. Van het meedenken in de mogelijkheden tot het aanbieden van de juiste handvaten tijdens het programmeren in *R*, Johan was er altijd om te helpen of om een peptalk te geven wanneer ik dacht dat er geen einde aan kwam. Naast Johan wil ik de verschillende betrokken personen van de politie bedanken, de intelligence specialisten die met ons om tafel wilden om ons interview te perfectioneren en de agenten die hebben meegewerkt aan de dataverzameling.

Ook wil ik de betrokken begeleiders vanuit de Rijksuniversiteit Groningen bedanken. Gedurende het opzetten van het onderzoek waren de gesprekken met Edgar de Bie en Gijs Huitsing enorm van belang voor het geven van richting aan het onderzoek. Daarnaast wil ik Gijs bedanken voor het geven van feedback op mijn geschreven stukken, waardoor ik mijn scriptie naar een hoger niveau heb kunnen brengen.

Als laatste wil ik mijn vriend, vrienden en familie bedanken voor de mentale support gedurende het gehele proces. Afsluitend wens ik u veel leesplezier. Ik ben trots op het uitgevoerde onderzoek en de masterscriptie die ik heb geschreven.

SAMENVATTING

Het verkrijgen van inzicht in criminele samenwerkingsverbanden speelt een belangrijke rol in de aanpak van de georganiseerde criminaliteit en het tegenwerken van de ondermijnende effecten hiervan. Onderzoeken naar deze samenwerkingsverbanden berusten veelal op secundaire data, zoals bijvoorbeeld politieregistraties. Deze registraties zijn echter vaak onvolledig, niet alleen vanwege het heimelijke karakter van de criminele samenwerkingsverbanden, maar ook omdat niet alle kennis en informatie wordt vastgelegd in de politiesystemen. Om de onvolledigheid van deze registraties te reduceren maakt dit onderzoek gebruik van een extra informatiebron, namelijk de kennis van lokale politieagenten. De agenten spelen een belangrijke rol in het bestrijden van de georganiseerde criminaliteit. Door de signalerende rol en het delen van deze kennis en duiding te geven, dragen de agenten dagelijks bij aan het verbeteren van het zicht op de georganiseerde criminaliteit. In dit onderzoek is onderzocht of door het aanvullen van systeemdata met de aanvullende informatie van politieagenten, de politieorganisatie nieuwe inzichten krijgt in de structuur van en posities binnen een crimineel samenwerkingsverband.

Met behulp van het softwareprogramma Network Canvas is de extra informatie op een gestructureerde manier bij agenten uitgevraagd. Deze informatie is vervolgens toegevoegd aan de systeemdata om te kunnen analyseren welke informatie de agenten toevoegen aan de geregistreerde data. De data zijn geanalyseerd door gebruik te maken van een sociale netwerkanalyse (SNA). Om inzicht te krijgen in de verandering van het netwerk zijn er netwerkanalyses uitgevoerd om de structuurmaten van het netwerk o.b.v. systeemdata te berekenen. Vervolgens zijn deze zelfde analyses uitgevoerd met het gecombineerde netwerk. Voor beide netwerken zijn eveneens de centraliteitsmaten berekend om de veranderingen in posities van personen inzichtelijk te maken. Tot slot is de aanvullende informatie die is ingevoerd door de agent geanalyseerd met univariate analyses.

Uit de onderzoeksresultaten blijkt dat het gebruik van de aanvullende informatie vanuit politieagenten, meer inzicht kan geven in de verschillende verhoudingen en contacten die er vermoedelijk zijn binnen criminele samenwerkingsverbanden. Door de agenten zijn er aan het geregistreerde netwerk bestaande uit 230 personen en 537 relaties, 24 personen en 68 relaties toegevoegd. Door de toevoeging van deze personen en relaties, veranderd de clustering van het netwerk. Na het toevoegen van de informatie van de agenten, is gebleken dat er in het samenwerkingsverband meer relaties tussen de bepaalde personen in een betreffende subgroep zijn, dan verbindingen met personen in andere subgroepen. Naast dat de structuur van het netwerk veranderd, zijn een aantal personen dat in het gecombineerde netwerk een centralere rol heeft dan verondersteld wordt in het eerste netwerk. Dit suggereert dat deze personen wellicht een belangrijkere rol spelen in de informatie- en middelenvoorziening binnen het samenwerkingsverband. Uit de interviews bij de agenten blijkt dat de agenten hun informatie veelal afkomstig is uit de politiesystemen, van collega's of voortkomt uit eigen observatie. Wat verklaard waarom er deels overlap is met de geregistreerde systeemdata. Toch blijkt ook dat van de 96 aangedragen relaties er 38 gebaseerd zijn op vermoedens van de agenten. Juist deze vermoedens kunnen een doorslaggevende rol spelen in het verkrijgen van meer inzicht in de betreffende criminele samenwerkingsverbanden.

De nieuwe inzichten kunnen een doorslaggevende rol spelen in het identificeren van belangrijke personen, maar ook in het ontwikkelen van effectieve interventies om de samenwerkingsverbanden te ontmantelen en ontwrachten. Deze inzichten kunnen zo bijdragen aan de ontwikkeling van gerichtere interventies en preventieve maatregelen om de georganiseerde criminaliteit te bestrijden en de ondermijnende effecten te voorkomen.

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding	7
2	Theoretisch kader	9
2.1	Het sociale netwerk in de criminele context	9
2.2	De structuur van een crimineel samenwerkingsverband	10
2.2.1	<i>Dichtheid</i>	10
2.2.2	<i>Geodesic distance & average path length</i>	10
2.2.3	<i>Centralisatie</i>	11
2.2.4	<i>Transitiviteit</i>	11
2.3	Sociaal kapitaal binnen het criminele samenwerkingsverband	12
2.3.1	<i>Centrale personen in een crimineel samenwerkingsverband</i>	12
2.4	De informatiepositie van de politieagent op straat	14
3	Methodologie	16
3.1	Systeemdata	16
3.1.1	<i>Dataselectie</i>	16
3.2	Interviewdata	17
3.3	Analyseopzet	19
3.3.1	<i>Beschrijven van het criminele samenwerkingsverband</i>	19
3.3.2	<i>Verandering in structuur van het criminele samenwerkingsverband</i>	19
3.3.3	<i>Verandering in posities binnen het criminele samenwerkingsverband</i>	20
3.3.4	<i>Beschrijven van toegevoegde informatie door politieagenten</i>	21
4	Resultaten	22
4.1	Beschrijvende statistieken	22
4.2	Structuur van het criminele samenwerkingsverband	25
4.3	Centrale personen in het criminele samenwerkingsverband	27
4.4	Door de ogen van lokale politieagenten; de toegevoegde waarde	31
5	Conclusie en discussie	34
5.1	Bevindingen	34
5.1.1	<i>Structuur van het samenwerkingsverband</i>	34
5.1.2	<i>Belangrijke personen in het samenwerkingsverband</i>	34
5.1.3	<i>Toegevoegde waarde van de informatiepositie van politieagenten</i>	35
5.2	Beperkingen	36
5.2.1	<i>Heimelijke dynamische netwerken</i>	37
5.2.2	<i>Spotlight effect</i>	37

5.2.3	<i>Dataverzameling</i>	38
5.3	Aanbevelingen	38
5.4	Implicaties	39
6	Literatuur	40
7	Bijlage 1: Flowchart dataselectie	44
8	Bijlage 2: Goedkeuring Ethische Commissie GMW	44
9	Bijlage 3: Informatiebrief & Toestemmingsformulier interview participanten	45
10	Bijlage 4: Interviewschema	47
11	Bijlage 5: Visuele Weergave Network Canvas	54
12	Bijlage 6: Overzicht van rangschikking ‘startpersonen’ voor de Interviews	56
13	Bijlage 7: Figuren univariate analyses	57
14	Bijlage 8: Visuele weergave clustering	61
15	Bijlage 9: Overzicht Dubieuze relaties	63
16	Bijlage 10: Evaluatie Vragen Network Canvas	64

1 INLEIDING

De georganiseerde criminaliteit wordt al geruime tijd breed erkend als een ernstige dreiging voor de veiligheid en integriteit van de samenleving (LIEC, 2017). Er is sprake van georganiseerde criminaliteit wanneer groepen individuen uit winstoogpunt consequent criminele activiteiten uitvoeren die een zekere impact hebben op en schade toebrengen aan de samenleving – en met geweld of intimidatie trachten hun criminele activiteiten af te schermen voor het gericht handelen van de overheid (Fijnaut, Bovenkerk, Bruinsma & van de Bunt, 1996). Regelmatig wordt de georganiseerde criminaliteit in verband gebracht met excessief geweld en high impact crimes, zoals overvallen, moord en doodslag (van Gestel & Kouwenberg, 2021). De georganiseerde criminaliteit is een maatschappelijk probleem, niet alleen vanwege haar ontwrichtende invloed op de samenleving, maar ook vanwege de enorme hoeveelheid geld die hierin omgaat (Tops & Tromp, 2017).

De enorme hoeveelheid geld die criminelen verdienen door het uitvoeren van illegale activiteiten wordt vaak geïnvesteerd in legale branches, zoals de lokale voetbalclub of horeca (Bruinsma, Ceulen & Spapens, 2018). Daarnaast maken criminelen gebruik van legale bedrijven en diensten voor het uitvoeren van illegale activiteiten (Ministerie van Justitie en Veiligheid, z.j.). Denk hierbij bijvoorbeeld aan boeren die benaderd worden door criminelen vanwege een leegstaande schuur, die vervolgens gebruikt wordt voor een hennepplantage of synthetisch drugslab. Op deze manier wortelt de criminele onderwereld zich steeds meer in de alledaagse samenleving. Het gevolg van de verschillende criminaliteitsvormen waarbij de grenzen tussen de alledaagse samenleving en de criminele onderwereld vervagen, wordt gekenmerkt als ondermijning (politie, z.j.). Het is van belang om meer inzicht te krijgen in de aard, omvang en ernst van de georganiseerde criminaliteit om deze effectief te bestrijden en de ondermijnende effecten tegen te werken (Abraham, van Dijk, Hofstra & Spapens, 2021).

De aan georganiseerde criminaliteit gerelateerde activiteiten, zoals o.a. drugs- of mensenhandel, worden meestal uitgevoerd door groepen individuen. Deze groepen individuen worden aangeduid als criminele samenwerkingsverbanden en worden gekenmerkt door hun fluïde en dynamische karakter (Fijnaut et al., 1996). Binnen het samenwerkingsverband is sprake van continue verandering doordat de criminelen in verschillende verbanden samenwerken. Inzicht krijgen in deze criminele samenwerkingsverbanden speelt een belangrijke rol in de aanpak van de georganiseerde criminaliteit. Deze inzichten maken het mogelijk om beter te anticiperen op reacties van de onderwereld op interventies en om gerichtere interventies toe te passen (Abraham, et al., 2021). Deze inzichten dragen niet alleen bij aan de ontwikkeling van repressieve maatregelen, maar zijn eveneens van belang voor de ontwikkeling van preventieve interventies om de instroom in de betreffende samenwerkingsverbanden te beperken en uitstroom te bevorderen (Abraham, et al., 2021). Inzicht in de onderlinge relaties, organisatorische processen en de sociale structuren die hieraan ten grondslag liggen, kan verkregen worden door gebruik te maken van een sociale netwerkanalyse (Brewer, 2017; Morselli, 2009).

Criminele samenwerkingsverbanden opereren veelal ongrijpbaar en verborgen, bijvoorbeeld door onderling gebruik te maken van versleutelde telecommunicatie (Duijn, 2016). Onderzoeken naar criminele samenwerkingsverbanden berusten daarom veelal op secundaire data, zoals bijvoorbeeld politieregistraties. Deze registraties zijn echter vaak onvolledig, omdat niet alle kennis en informatie wordt vastgelegd in de politiesystemen (van Leiden & Ferwerda, 2021). Een gebrek aan (geregistreerde) informatie leidt mogelijk tot een onvolledig beeld van de werkelijkheid. Het is dan ook onwaarschijnlijk dat er een volledig beeld van criminele samenwerkingsverbanden bekend is bij de opsporingsinstanties (Diviák, 2022).

Om de zeer waarschijnlijke onvolledigheid van de politieregistraties te onderzoeken en mogelijk te reduceren, maakt dit onderzoek gebruik van een tweede informatiebron, namelijk de kennis van lokale politieagenten. Deze agenten zijn onderdeel van een lokaal basisteam dat de kerntaak van de politie uitvoert: de politiebasiszorg. De politiebasiszorg heeft als doel het zorgen voor een veilige en leefbare wijk, stad of regio (politie, z.j.). De agenten spelen vanwege hun signalerende rol, maar ook door het delen van kennis en geven van duiding, een belangrijke rol in het bestrijden van de georganiseerde criminaliteit. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat de agenten op straat een sleutelrol vervullen in het verkrijgen van informatie over wat zich in de wijk of buurt op straat afspeelt (Inspectie Justitie & Veiligheid, 2019; Terpstra, 2018; van Leiden & Ferwerda, 2021). De juiste informatie op de juiste plaats maakt het mogelijk om criminele activiteiten te volgen, te stoppen en soms zelfs te voorkomen (politie, z.j.). De kennis, informatie en duiding van agenten vormen samen een belangrijke basis voor de informatie over georganiseerde criminaliteit waarop geacteerd kan worden (Tops & van der Torre, 2015).

Dit onderzoek maakt gebruik van data over een drugsnetwerk, afkomstig uit de politiesystemen én van de lokale politieagenten. Inzicht in de onderlinge relaties en sociale structuren van dit netwerk kan mogelijk handvatten bieden bij de ontwikkeling van doeltreffende interventies, gericht op het verstoren of ontmantelen van criminele samenwerkingsverbanden. Voor de dataverzameling bij agenten is gebruik gemaakt van Network Canvas (Hogan et al., 2016), een softwareprogramma dat helpt bij het gestructureerd uitvragen van netwerkinformatie. Het gebruik van deze tool helpt bij het verzamelen en inzichtelijk maken van extra informatie (zoals zichtbaarheid, benaderbaarheid en ondermijnende impact van criminele personen). Deze informatie kan mogelijk meer duiding geven over de onderlinge relaties en sociale structuren binnen een crimineel samenwerkingsverband. Wanneer dit een succes blijkt, kan dit in de toekomst mogelijk een rol spelen in het verbeteren van de informatiepositie van de politie en de onderzoeken naar criminele samenwerkingsverbanden. Door antwoord te geven op de onderstaande onderzoeksvraag wordt er inzicht gegeven in de mogelijke veranderingen binnen een crimineel samenwerkingsverband, wanneer er gebruik wordt gemaakt van meerdere informatiebronnen:

‘Welke nieuwe inzichten - in de structuur en posities binnen een crimineel samenwerkingsverband - worden verkregen, wanneer (netwerk)data over een crimineel samenwerkingsverband uit de politiesystemen wordt uitgebreid met de kennis van politieagenten? Welke mogelijke meerwaarde heeft het gebruik van meerdere informatiebronnen voor de politie?’

2 THEORETISCH KADER

In dit hoofdstuk worden relevante theorieën beschreven waarop dit onderzoek voortbouwt. Deze sectie gaat verder in op het aspect van sociale netwerken in de criminele context, de structuur van criminele samenwerkingsverbanden, de clusters die zich in deze samenwerkingsverbanden bevinden en de posities van individuele personen in het criminele samenwerkingsverband. De sectie wordt afgesloten met een toelichting over de informatiepositie van de politieagenten en waarom deze zo belangrijke rol speelt bij het interveniëren van criminele samenwerkingsverbanden.

2.1 HET SOCIALE NETWERK IN DE CRIMINELE CONTEXT

De sociale netwerktheorie is binnen de sociale wetenschap een van de weinige theorieën die toepasbaar is op verschillende analyseniveaus, van kleine groeperingen tot gehele bevolkingsgroepen (Kadushin, 2012). De sociale netwerktheorie veronderstelt dat actoren – belichaamd door personen, organisaties of naties – zijn ingebed in een groter netwerk, waarin sociale relaties bepalend zijn voor de toegang tot informatie en middelen – en daarmee macht en invloed (Bright & Whelan, 2020; Kadushin, 2012). Zo heeft bijvoorbeeld een crimineel met veel contacten vaak toegang tot cruciale informatie, wordt deze persoon in vertrouwen genomen en heeft deze persoon aanzien.

Het concept van een netwerk benadrukt dat ieder individu verbonden is met andere individuen, die ieder ook verbonden zijn met een aantal of vele anderen individuen, etc. Een netwerk is opgebouwd uit actoren (*nodes*) en de relaties (*ties*) tussen deze actoren (Wasserman & Faust, 1994, p. 9). In onderzoeken naar georganiseerde criminaliteit worden de *nodes* belichaamd door criminelen, zoals bijvoorbeeld mensenhandelaren, terroristen of leden van bendes. De onderlinge relaties vormen de basis van criminele samenwerkingsverbanden. Enerzijds stellen de relaties criminelen in staat om gebruik te maken van de hulpbronnen – zoals geld, kennis en contacten – van anderen (Duijn, Kashirin & Sloot, 2014). Anderzijds vormen de sociale relaties een oplossing voor meerdere mogelijke samenwerkingsproblemen, zoals opportunistisch gedrag en gebrek aan vertrouwen (Raub, 1997). Samenwerken is immers gemakkelijker wanneer mensen elkaar kennen, wanneer er wederzijds geïnvesteerd wordt in de relatie en wanneer mensen elkaar regelmatig tegenkomen (Kleemans, van den Berg & van de Bunt, 1998). Een voorbeeld hiervan is een crimineel die samenwerkt met zijn zwager – die woonachtig is in het buitenland – voor het transporteren van drugs en contact heeft met verschillende oude vrienden in Nederland, die helpen bij het distribueren van de drugs.

De relaties vormen een belangrijke basis voor het dynamische karakter van een crimineel samenwerkingsverband, waarbij verondersteld wordt dat er continu sprake is van verandering (Fijnaut et al., 1996). Netwerken veranderen doordat relaties ontstaan en verbreken, of verzwakken en versterken (Bright & Whelan, 2020). Het dynamische en adaptieve karakter maakt het mogelijk voor criminele samenwerkingsverbanden om te ontstaan en te ontwikkelen. Wanneer personen betrokken raken bij een crimineel samenwerkingsverband worden zij geleidelijk minder afhankelijk van de hulpbronnen van anderen en zoeken zij hun eigen weg (Kleemans, et al., 1998). Binnen nieuwe samenwerkingsverbanden worden er vervolgens personen uit de eigen sociale omgeving bij betrokken. Zo is er continu sprake van een

‘sneeuwbaaleffect’, waarbij bestaande criminele samenwerkingsverbanden continu veranderen en er nieuwe samenwerkingsverbanden ontstaan (Kleemans, et al., 1998).

2.2 DE STRUCTUUR VAN EEN CRIMINEEL SAMENWERKINGSVERBAND

In de afgelopen jaren is het analyseren van netwerken in de criminele context uitgegroeid tot een populaire benadering om de criminele samenwerkingsverbanden die betrokken zijn bij de georganiseerde criminaliteit te onderzoeken. Door netwerken te analyseren kunnen de sociale structuren, de posities van personen en hun onderlinge relaties binnen het netwerk in kaart worden gebracht (Bruinsma & Bernasco, 2004; Morselli, 2010; Bright et al., 2015). De structuur van een netwerk wordt bepaald door de patronen van relaties tussen de betrokken personen (Wasserman & Faust, 1994, p. 9). De relationele patronen en dus de structuur kan worden omschreven gebruikmakend van netwerkmaten. Deze netwerkmaten kunnen voor de opsporingsinstanties handvaten bieden bij het voorspellen van de effectiviteit van specifieke interventies gericht op het ontwrichten van het criminele samenwerkingsverband.

2.2.1 DICHTHEID

Relaties binnen criminele samenwerkingsverbanden maken het mogelijk voor criminelen om kennis, ideeën en middelen over te dragen aan en te delen met anderen. Wanneer criminelen binnen het samenwerkingsverband veel directe contacten hebben, maakt dit het mogelijk voor deze personen om effectief te opereren. Binnen de sociale netwerkanalyse (SNA) kan dit worden omschreven met behulp van de mate van *dichtheid* van het samenwerkingsverband. In criminele samenwerkingsverbanden waar iedereen in contact staat met alle anderen in het samenwerkingsverband is er sprake van een hoge mate van dichtheid. De mate van dichtheid geeft inzicht in de snelheid waarmee informatie zich kan verspreiden binnen het criminele samenwerkingsverband en de mate waarin betrokken personen over het algemeen een hoog niveau hebben van sociaal kapitaal (veel contacten) (Hanneman & Riddle, 2005). Een lage mate van dichtheid binnen een crimineel samenwerkingsverband laat zien dat de verspreiding van informatie en middelen tussen de personen niet effectief is (Duijn & Klerks, 2014). Wat betekent dat er personen zijn binnen het samenwerkingsverband die afhankelijk zijn van anderen om hen te voorzien van informatie en middelen, omdat zij beperkt in verbinding staan met de rest van het netwerk. Voor de opsporingsinstanties is het dan ook gemakkelijker om een crimineel samenwerkingsverband met een lage mate van dichtheid te ontwrichten. Door te interveniëren op de personen die belangrijk zijn voor de informatie en middelen, wordt de informatie- en middelenvoorziening binnen het samenwerkingsverband verstoort. Wanneer er sprake is van een hoge mate van dichtheid is het lastiger voor de opsporingsinstanties om het netwerk te ontwrichten, omdat personen binnen het samenwerkingsverband minder afhankelijk zijn van andere personen in de voorziening informatie en middelen.

2.2.2 GEODESIC DISTANCE & AVERAGE PATH LENGTH

Voor een efficiënte verspreiding van informatie en middelen zijn criminele samenwerkingsverbanden gebaat bij korte afstanden tussen betrokken personen (Morselli, Giguère & Petit, 2007). Binnen de SNA kan dit worden omschreven aan de hand van de *geodesic distance*, een netwerkmaat die de kortst mogelijke route

tussen twee actoren berekend (Diviak, Dijkstra & Snijders, 2019). Op basis van deze maat kan vervolgens de gemiddelde afstand tussen actoren in het netwerk worden berekend, binnen de SNA aangeduid als *average path length*. Een korte afstand tussen personen binnen een crimineel samenwerkingsverband impliceert dat er een sterke mate van verbondenheid is, wat het verspreiden van informatie en middelen vergemakkelijkt. Net als de dichtheid van een crimineel samenwerkingsverband, zijn de *geodesic distance* en de *average path length* netwerkmaten die een indicatie geven van de efficiëntie en effectiviteit waarmee informatie en middelen kunnen worden verspreid binnen het criminele samenwerkingsverband. Wanneer er sprake is van een korte afstand tussen de verschillende personen binnen het samenwerkingsverband kan informatie zich binnen het samenwerkingsverband snel verspreiden (Duijn & Klerks, 2014). Wanneer de informatie en middelen langere afstanden moeten afleggen is de kans dat de distributie van informatie verstoord wordt door het optreden opsporingsinstanties groter. Als er meer personen betrokken zijn bij het distribueren van informatie en middelen in het samenwerkingsverband en het contact met één van deze personen wordt verstoord door het interveniëren van de opsporingsinstanties (bijv. door een arrestatie), wordt de verspreiding van informatie verstoord.

2.2.3 CENTRALISATIE

Een volgende netwerkmaat die gebruikt wordt binnen de SNA om inzicht te geven in de structuur is de *centralisatie*. De centralisatie van een crimineel samenwerkingsverband zegt iets over de mate waarin relaties geconcentreerd zijn rondom specifieke personen binnen het samenwerkingsverband. Wanneer de relaties binnen het samenwerkingsverband zich voornamelijk bevinden rondom deze personen, faciliteert dit een efficiënte en frequente samenwerking – doordat specifieke personen de controle hebben over de informatievoorziening, distributie van kennis en benodigde middelen (Diviak, et al., 2019). Als blijkt dat de relaties binnen een samenwerkingsverband zich vooral bevinden rondom bepaalde personen, is het voor opsporingsinstanties gemakkelijker om het samenwerkingsverband te ontwrichten. Door te interveniëren op de personen die controle hebben over de informatievoorziening, distributie van kennis en benodigde middelen kan het functioneren en opereren van het samenwerkingsverband worden verstoord.

2.2.4 TRANSITIVITEIT

Andere factoren die bepalend zijn voor de structuur van het criminele samenwerkingsverband zijn de externe invloeden – van o.a. opsporingsinstanties – en het belang van bescherming (Morselli, 2009). De verborgenheid van de criminele activiteiten wordt binnen de samenwerkingsverbanden als noodzakelijk beschouwd, de sterkte van sociale relaties en vertrouwen binnen deze relaties is daarbij essentieel (Erikson, 1981). De veiligheid van een crimineel samenwerkingsverband en het onderlinge vertrouwen wordt gewaarborgd door driehoeksverhoudingen (*triads*) te vormen binnen het samenwerkingsverband. Deze verhoudingen maken het mogelijk voor betrokken personen om elkaar te observeren en te ondersteunen, waardoor opportunistisch en egoïstisch gedrag wordt ontmoedigd (Bright, et al., 2018). De mate waarin driehoeksverhoudingen – wanneer er sprake is van een relatie tussen A en B en tussen B en C, zal er ook een relatie zijn tussen A en C – voorkomen in een netwerk wordt binnen de SNA berekend aan de hand van *transitiviteit*. Wanneer er binnen een crimineel samenwerkingsverband sprake is van een hoge mate van

transitiviteit, zijn er veel driehoeksverhoudingen en wordt verondersteld dat er een hoge mate van vertrouwen is. Als er sprake is van een hoge mate van transitiviteit is het voor opsporingsinstanties lastiger op het samenwerkingsverband te ontwrichten omdat de personen binnen het samenwerkingsverband met meerdere personen in verbinding staan. Hierdoor heeft het interveniëren op specifieke personen waarschijnlijk minder effect.

De bovenstaande netwerkmaten maken het mogelijk om inzicht te krijgen in de structuur van het criminele samenwerkingsverband. Het gebruik van meerdere informatiebronnen kan mogelijk resulteren in nieuwe inzichten in de structuur van het betreffende criminele samenwerkingsverband. Daarom wordt met behulp van de eerder beschreven netwerkmaten de volgende deelvraag beantwoordt:

‘Hoe verandert de structuur van het criminele samenwerkingsverband wanneer de kennis van politieagenten wordt toegevoegd aan de informatie uit het politiesysteem?’

2.3 SOCIAAL KAPITAAL BINNEN HET CRIMINELE SAMENWERKINGSVERBAND

Criminele samenwerkingsverbanden bestaan uit individuele personen die op verschillende manieren invloed en macht hebben binnen het samenwerkingsverband. Het ontwikkelen van begrip over de individuele eigenschappen van actoren, met betrekking tot invloed en macht, is van belang voor het begrijpen van de algemene netwerkstructuur (Duijn & Klerks, 2014). De manier waarop actoren zijn ingebed in een crimineel samenwerkingsverband wordt gedefinieerd door iemands beperkingen en kansen (Hanneman & Riddle, 2005). Deze beperkingen en kansen worden onder meer bepaald door beschikking over sociaal kapitaal. De voordelen die voortkomen uit sociale contacten, worden gekenmerkt als sociaal kapitaal (Burt, 2000). Binnen een crimineel samenwerkingsverband komt sociaal kapitaal voor in verschillende vormen. Zo zijn er mensen die veel invloed kunnen uitoefenen binnen het criminele samenwerkingsverband vanwege de hoeveelheid contacten die zij hebben. Ook zijn er personen die vanwege hun sociaal kapitaal een essentiële rol spelen in het contact met specifieke subgroepen of andere samenwerkingsverbanden, en zo veel macht hebben op het functioneren van en coöpereren binnen het samenwerkingsverband. Personen met een invloedrijke en machtige positie die berust op sociaal kapitaal worden binnen criminele samenwerkingsverbanden geïdentificeerd als belangrijke personen. Deze personen zijn vaak het doelwit van interventies (Bright, Greenhill, Britz, Ritter & Morselli, 2017; Duijn et al., 2014).

2.3.1 CENTRALE PERSONEN IN EEN CRIMINEEL SAMENWERKINGSVERBAND

In onderzoeken naar criminele samenwerkingsverbanden worden deze belangrijke personen geïdentificeerd met verschillende centraliteitsmaten. Deze centraliteitsmaten zijn afhankelijk van de gehele structuur van het netwerk en houden rekening met de informatie- en goederenstromen en de verspreiding hiervan (An & Liu, 2016). Allereerst de personen die veel directe contacten of relaties hebben met andere personen binnen het samenwerkingsverband. Een voorbeeld van een persoon met veel contacten binnen een crimineel samenwerkingsverband is iemand die verantwoordelijk is voor organiseren van de distributie van

drugs, waarvan verondersteld wordt dat deze veel contacten heeft. Er wordt verondersteld dat deze personen, omdat ze veel contacten hebben binnen het criminele samenwerkingsverband, ze veel invloed hebben (Bright et al., 2017; Duijn et al., 2014). In onderzoek naar criminele samenwerkingsverbanden worden deze centrale personen geïdentificeerd met de centraliteitsmaat *degree centrality* (Wasserman & Faust, 1994, p. 178). Een tweede centrale positie wordt bekleed door personen die een schakel vormen tussen verschillende subnetwerken van personen (Bright et al., 2017; Duijn et al., 2014). Deze personen worden vanwege de schakel positie gezien als belangrijk voor de uitwisseling van informatie en middelen (Bright et al., 2017; Duijn et al., 2014). Een voorbeeld van een centraal persoon kan in dit geval een leidinggevende zijn binnen een crimineel samenwerkingsverband, die verantwoordelijk is voor de verschillende groepen die betrokken zijn in het criminele proces, van productie tot distributie, en daarom een schakel vormt tussen verschillende subgroepen. In onderzoek naar criminele samenwerkingsverbanden worden deze centrale personen geïdentificeerd met de centraliteitsmaat *betweenness centrality* (Freeman, 1977). Een derde centrale positie binnen een samenwerkingsverband wordt bekleed door personen die zich relatief dichtbij andere personen bevinden in het netwerk (Wasserman & Faust, 1994, p. 184). Van deze personen wordt verondersteld dat zij daarom een voordelige positie hebben omdat zij gemakkelijker toegang hebben tot belangrijke informatie en middelen binnen het samenwerkingsverband. In onderzoek naar criminele samenwerkingsverbanden worden deze personen geïdentificeerd aan de hand van de centraliteitsmaat *closeness centrality* (Wasserman & Faust, 1994, p. 184). Tot slot zijn er personen die een centrale positie bekleden vanwege de mate waarin zij relaties hebben met anderen die veel directe contacten hebben in het samenwerkingsverband. Deze centrale personen worden geïdentificeerd aan de hand van de centraliteitsmaat *eigenvector centrality* (Morselli, 2010). Een voorbeeld van een centraal persoon in dit geval kan een veronderstelde leider zijn, die direct contact heeft met de aansturende personen van de verschillende criminele processen binnen het samenwerkingsverband, die weer in contact staan met de betrokken personen in dat specifieke proces.

Deze centraliteitsmaten maken het mogelijk om inzicht te krijgen in de posities van specifieke personen binnen het criminele samenwerkingsverband. Het gebruik van meerdere informatiebronnen kan mogelijk resulteren in veranderingen van posities van personen binnen het betreffende criminele samenwerkingsverband. Daarom wordt met behulp van de beschreven centraliteitsmaten de volgende deelvraag beantwoordt:

‘Hoe veranderen de posities van personen binnen het criminele samenwerkingsverband wanneer de kennis van politieagenten wordt toegevoegd aan de informatie uit het politiestelsel?’

2.4 DE INFORMATIEPOSITIE VAN DE POLITIEAGENT OP STRAAT

De gehele politieorganisatie draait om informatie, waarbij de straatinformatie van de gebiedsgebonden politiezorg (GGP) een belangrijke rol speelt. Een belangrijk uitgangspunt van de gebiedsgebonden politiewerk is dat nabijheid en (persoonlijke) bekendheid van de agent bij burgers bijdraagt aan een betere informatiepositie van de politie (Terpstra, 2008). Agenten zijn vaak goed op de hoogte van allerlei onderlinge verhoudingen en gebeurtenissen. De kennis, informatie en duiding van agenten vormen daarom een belangrijke basis voor de intelligence over ondermijnende criminaliteit waarop geacteerd kan worden (Tops & van der Torre, 2015). Deze informatie maakt het namelijk mogelijk om criminele activiteiten te volgen, stoppen en soms zelfs te voorkomen (politie, z.d.). Uit een onderzoeksrapport van de Inspectie van Justitie en Veiligheid (2019) blijkt echter dat de politie op straat veel signaleert, maar het niet direct weet te categoriseren en vervolgens te registreren.

De eerder beschreven centraliteitsmaten zeggen iets over de mogelijke invloed die specifieke personen, vanwege hun positie hebben, binnen het criminele samenwerkingsverband. Naast de invloeden die deze personen hebben binnen het criminele samenwerkingsverband, kan hun positie binnen het samenwerkingsverband ook zorgen voor een ondermijnende effecten op de omgeving, waaronder het registreren van waarnemingen (Tops & van de Torre, 2015). Het beperkte optreden van bestuurlijke instanties, zoals bijvoorbeeld het OM, kan leiden tot een aangetast vertrouwen onder politieagenten (Tops & van de Torre, 2015). De verschillende signalen van georganiseerde criminaliteit worden door politieagenten gesignaleerd en herkend, maar er is in sommige gevallen onvoldoende bewijs om daadwerkelijk tegen deze criminaliteit op te treden. Als gevolg gaan politieagenten bij het waarnemen van criminele activiteiten of daders bij voorbaat al denken dat het optreden geen zin zal hebben en zullen daardoor de waarnemingen niet registreren.

Ondanks dat de georganiseerde criminaliteit wel degelijk invloed heeft op de omgeving, blijven de samenwerkingsverbanden waarin de activiteiten worden uitgevoerd veelal verborgen (Diviák, 2022). Tegelijkertijd zullen sommige personen in het samenwerkingsverband naar buiten moeten treden om criminele activiteiten uit te voeren. Criminelen maken dus een continue afweging tussen veiligheid of bescherming en de efficiëntie die nodig is om criminele activiteiten snel en effectief uit te voeren, de *efficiency/security trade-off* (Morselli, et al., 2006). Het risico hiervan is dat wanneer personen criminele activiteiten uitvoeren, zij op dat moment zichtbaarder zijn en daarmee kwetsbaarder voor ontdekking. Er zijn dus personen uit het criminele samenwerkingsverband zichtbaarder dan anderen, dit kan mogelijk resulteren in het *spotlighteffect*. In de context van criminele samenwerkingsverbanden kan dit worden omschreven als een disproportionele focus op bepaalde individuen (Diviak, et. al, 2019; Smith & Papachristos, 2016). Door deze focus kan de politie ondanks de beperkte zichtbaarheid op verborgen samenwerkingsverbanden toch zoveel mogelijk informatie verzamelen over personen die zij als belangrijk beschouwen. Deze specifieke aandacht voor bepaalde personen kan er echter voor zorgen dat er onevenredig veel informatie wordt vastgelegd over personen en hun contacten, wat resulteert in een vertekend beeld van de werkelijkheid. Desalniettemin kan deze informatie wel meer inzicht geven in de veelal verborgen

criminele samenwerkingsverbanden. Door gebruik te maken van de informatiepositie van lokale politieagenten worden er mogelijk nieuwe inzichten verkregen in het functioneren van een crimineel samenwerkingsverband. Daarom wordt met behulp van de informatiepositie van politieagenten getracht de volgende deelvraag te beantwoorden:

‘Kan de informatie die wordt toegevoegd door lokale politieagenten aan de geregistreerde systeeminformatie bijdragen aan het verbeteren van de informatiepositie van de politieorganisatie? Welke veranderingen binnen het criminele samenwerkingsverband zijn zichtbaar, na het toevoegen van de informatie afkomstig van politieagenten en leiden tot nieuwe inzichten?’

3 METHODOLOGIE

Dit onderzoek heeft als doel om inzicht te geven in de veranderingen in structuur en posities wanneer er gebruik wordt gemaakt van verschillende informatiebronnen. Om een zo volledig mogelijk inzicht te geven is er gebruik gemaakt van een secundaire dataset afkomstig uit de politiesystemen en gestructureerde interviews met politieagenten, waarbij gebruik wordt gemaakt van een participerende mapping techniek. Allereerst wordt de secundaire dataset, bestaande uit de systeemdata, besproken. Vervolgens wordt de dataverzamelingsprocedure behandeld. Tot slot wordt de data-analyse beschreven.

3.1 SYSTEEMDATA

De systeemdata die gebruikt is in dit onderzoek is afkomstig van de Nationale Politie – afdeling Analyse & Onderzoek – en bestaat uit gebundelde informatie afkomstig uit verschillende informatiebronnen. De politie heeft beoogd een informatiepositie op te bouwen over een crimineel samenwerkingsverband. Deze informatiepositie is opgebouwd door informatie te bundelen uit verschillende informatiebronnen, waarin informatie over personen en hun relaties zijn vastgelegd. De beschikbaar gestelde dataset is – vanwege de bundeling van informatiebronnen – een secundaire dataset van de daadwerkelijke databronnen. De data zijn verwerkt aan de hand van de Wet Politiegegevens. Vanwege de vertrouwelijke aard en de privacy gevoeligheid van de data, zijn de data voor dit onderzoek volledig geanonimiseerd. De inclusie van personen en relaties in de dataset is gebaseerd op registraties uit verschillende informatiebronnen.

3.1.1 DATASELECTIE

De voor dit onderzoek beschikbaar gestelde data bestaan uit 5984 actoren, die verbonden worden door 9553 onderscheidene relaties. Iemand kan geregistreerd staan vanwege diverse strafbare feiten, observaties en mogelijk betrokken is bij verschillende (criminele) incidenten. De informatie bekend over de geregistreerde individuen bestaat uit; een uniek identificatienummer, nationaliteit, geboortedatum, geslacht, voor- en achternaam en eventuele bijnaam. Voor het construeren van het netwerk is ervan uitgegaan dat er sprake is van een relatie wanneer personen samen voorkomen in één registratie. Vanwege de beperkte toegang tot de politiesystemen is voor mij de exacte grond van de relatie of het voorval waardoor de personen geregistreerd onbekend. Daarom zijn de richting en sterkte van de relaties niet meegenomen in dit onderzoek. Door de onderlinge relaties van personen vast te stellen kan er een netwerk worden opgebouwd.

Binnen deze dataset zijn bepaalde personen door intelligence specialisten toegekend aan criminele groeperingen. Van de 5984 personen zijn er 164 gekenmerkt als onderdeel van een groepering. De dataset bevat 24 verschillende groeperingen. Om inzichtelijk te maken wat de politieagenten mogelijk toevoegen aan de beschikbaar gestelde systeeminformatie en vervolgens analyses uit te kunnen voeren om inzicht te geven in de veranderingen, is het van belang om het netwerk af te bakenen. Voor de afbakening van het netwerk is er van het totaal aantal groeperingen – in overleg met de intelligence specialisten - één groepering geselecteerd. Deze groepering bestaat uit 24 personen. Van deze personen zijn de directe relaties en hun

onderlinge relaties geselecteerd, wat resulteert in een netwerk van 230 personen en 537 unieke relaties. Een systematisch overzicht van de dataselectie wordt gegeven in bijlage 1.

3.2 INTERVIEWDATA

De tweede gebruikte databron is de kennis van lokale politieagenten over het betreffende criminele samenwerkingsverband en de personen die hiertoe behoren¹. De kennis van politieagenten is op een gestructureerde manier uitgevraagd bij politieagenten. Hiervoor is met behulp van het softwareprogramma Network Canvas (Hogan et al., 2016) gebruik gemaakt van een participerende mapping techniek als naam generende tool (Emmel, 2008).

De participanten (lokale politieagenten) zijn aangedragen door intelligence specialisten van de politie. Hierbij was het van belang dat de participanten voldoende kennis zouden hebben over het lokale criminele samenwerkingsverband. Er zijn uiteindelijk acht politieagenten aangedragen door de intelligence specialisten. Voorafgaand aan de benadering van de participanten is de onderzoekopzet, inclusief interviewschema, voorgelegd aan en goedgekeurd door de Ethische Commissie (zie bijlage 2). De aangedragen agenten zijn door ons benaderd via de mail, waarna er door één agent ook een andere collega werd aangedragen, deze is eveneens benaderd. Voorafgaand aan de interviews zijn de agenten geïnformeerd door middel van een informatiebrief (bijlage 3). Alle agenten die zijn benaderd hebben meegewerkt aan het onderzoek. In totaal zijn er tussen begin augustus en begin september 2022 negen interviews afgenomen met negen verschillende politieagenten. Er is gesproken met agenten in verschillende functies, allemaal onderdeel van de gebiedsgebonden politiezorg (GGP) en dus het basisteam. In alle gevallen is de betreffende functie en het werkgebied niet genoemd, om de anonimiteit van de participanten te waarborgen.

In samenspraak met de politie en op basis van eerdere empirische onderzoeken is er een interviewschema opgesteld met de vragen die de agenten tijdens het interview moesten beantwoorden (zie bijlage 4). Het interviewschema is besproken met de begeleider vanuit de politie en de begeleiding vanuit de Rijksuniversiteit Groningen. Op basis van de feedback is het interviewschema verbeterd en heeft deze een definitieve vorm gekregen. Alle interviewvragen zijn vervolgens ingevoerd in het softwareprogramma Network Canvas (bijlage 5). Er is gekozen om gebruik te maken van dit softwareprogramma om de netwerkinformatie op een structurele manier te kunnen uitvragen bij de agenten en op die manier structuur te waarborgen gedurende het interview.

Voorafgaand aan de interviews is er een lijst gemaakt van zeven ‘startpersonen’ die volgens de intelligence specialisten van de politie mogelijk een belangrijke rol spelen in het betreffende criminele samenwerkingsverband. Vervolgens zijn deze personen gerangschikt op basis van het aantal geregistreerde relaties in het systeem. De personen met de minst geregistreerde relaties zijn als eerste aangedragen, de personen met de meeste geregistreerde relaties zijn als laatste aangedragen. De ‘startpersonen’ van het interview waren in alle gevallen hetzelfde, namelijk de twee personen met het minst aantal geregistreerde

¹ De dataverzameling is uitgevoerd voor zowel dit onderzoek als een ander vergelijkbaar onderzoek naar een andere groepering in dezelfde beschikbaar gestelde dataset. De kennis van de politieagenten over beide groeperingen is evenwichtig en gelijktijdig uitgevraagd gedurende de interviews.

relaties in het systeem. Vervolgens zijn er afhankelijk van het aantal genoemde personen door de agent, meerdere personen aangedragen als ‘startpunt’.² In tabel 1 wordt een overzicht gegeven van het aantal aangedragen personen, het aantal ingevoerde personen en de hoeveelheid ingevoerde relaties per interview.

Tabel 1: Overzicht van het aantal aangedragen 'startpersonen', ingevoerde personen en het aantal relaties per interview.

<i>Agent</i>	<i>Aantal 'startpunt' personen</i>	<i>Aantal ingevoerde personen door agent</i>	<i>Aantal relaties</i>
1	6	3	8
2	5	5	6
3	4	14	33
4	4	8	20
5	6	9	11
6	5	4	7
7	4	10	15
8	7	-	3
9	6	4	11

Bij het opstellen van het interview in Network Canvas is er een aantal aanpassingen gemaakt in het interviewschema om optimaal gebruik te maken van de voordelen van het softwareprogramma. Zo zijn er bij de vragen met meerdere antwoordcategorieën maximaal acht antwoordmogelijkheden. Dit omdat wanneer er meer dan acht categorieën zouden zijn, het noodzakelijk is dat de participant scrolt door de pagina om alle antwoordmogelijkheden te zien. Er is voor gekozen om veelal gebruik te maken van vooraf vastgestelde antwoorden, met vaak de mogelijkheid om extra informatie toe te voegen wanneer dit door de agent belangrijk geacht werd. Het merendeel van de vragen werd als ‘verplicht’ aangeduid, het was niet mogelijk om verder te gaan zonder antwoord te geven.

Het interview in Network Canvas is zo opgebouwd dat de agent eerst een netwerk visualiseert. De eerste stap in het opbouwen van het netwerk bestaat uit het invoeren van de namen van de personen die in verband worden gebracht met de aangedragen ‘startpersoon’, als antwoord op de vraag ‘met wie gaat de criminele persoon om?’. De tweede stap in de opbouw van het netwerk bestaat uit het vastleggen van relaties tussen de ingevoerde personen (incl. aangedragen personen). De agent beantwoordt de vraag ‘wie gaat met wie om?’ door lijnen te trekken tussen de personen die een relatie hebben met elkaar. Vervolgens wordt er meer informatie uitgevraagd over de aard van de relatie, of het een criminele relatie betreft en waarop de gegeven informatie gebaseerd is. Daarna wordt de agent gevraagd welk van de ingevoerde personen wordt gekenmerkt als crimineel persoon. De ingevoerde personen worden daaropvolgend gefilterd, enkel over de criminele personen wordt vervolgens extra informatie uitgevraagd. De agenten geven aan wat het geslacht is van de persoon, tot welke leeftijdscategorie de criminele persoon behoort en wat de nationaliteit is. Daarna wordt de agenten gevraagd op welke criminele markt(en) de personen actief zijn en welke rol de persoon vervult binnen het criminele samenwerkingsverband. Vervolgens wordt er gevraagd of de criminele persoon vanwege zijn criminele activiteiten impact heeft op de omgeving en waar deze persoon impact op heeft. Tot slot geven de agenten aan met welke regelmaat de criminele personen gezien worden door de agent en in

² Omdat de dataverzameling gelijktijdig is uitgevoerd voor twee verschillende onderzoeken is er van beide groeperingen één persoon tegelijk aangedragen, dus twee personen tegelijkertijd. Een overzicht van de aangedragen personen en de volgorde waarin zij zijn aangedragen wordt gegeven in bijlage 6.

hoeverre de personen benaderbaar zijn voor de agenten. Afsluitend is er aan de agenten gevraagd wat zij van het softwareprogramma vonden. De schermafbeeldingen van het gebruikte Network Canvas protocol zijn te vinden in bijlage 5.

De interviews duurden gemiddeld 45 minuten. Het kortste interview duurde circa 20 minuten en het langste interview 1 uur. De interviews zijn allemaal fysiek afgenomen, waarbij de agenten zelf het softwareprogramma op een standalone laptop hebben bediend. Interview 1 en 3 zijn op de afdeling van Analyse & Onderzoek afgenomen en de overige interviews op de werkplek van de agenten zelf (vaak de noodhulpkamer of de wijkagentenkamer). De interviewresultaten van agent 8 zijn niet meegenomen in de analyses vanwege een gebrek aan kennis over het criminele samenwerkingsverband.

3.3 ANALYSEOPZET

Voor het analyseren van de data is gebruik gemaakt van het softwareprogramma *R*. Om de onderzoeksvragen te beantwoorden is er in *R* gebruik gemaakt van de *igraph* package (Csardi & Nepusz, 2006). De *tidyverse* package (Wickham et al., 2019) en de *readr* package (Wickham, Hester & Bryan, 2022) zijn gebruikt voor de databewerking. In dit onderzoek zijn vier analyse stappen te onderscheiden. Het *R* script van de data-analyses is opgenomen in de bijlagen.

3.3.1 BESCHRIJVEN VAN HET CRIMINELE SAMENWERKINGSVERBAND

Voorafgaand aan de sociale netwerkanalyses zijn voor beide netwerken – het eerste netwerk gebaseerd op systeem informatie (1) en het netwerk gebaseerd op de interviewdata – in het softwareprogramma *R* univariate analyses uitgevoerd. De resultaten van de analyses beschrijven beide netwerken middels de persoonskenmerken leeftijd, geslacht en afkomst. De netwerken zijn op basis van de demografische kenmerken met elkaar vergeleken doormiddel van statistische toetsen.

3.3.2 VERANDERING IN STRUCTUUR VAN HET CRIMINELE SAMENWERKINGSVERBAND

Om de eerste deelvraag – ‘Hoe verandert de structuur van het criminele samenwerkingsverband wanneer de kennis van politieagenten wordt toegevoegd aan de informatie uit het politiesysteem?’ – te beantwoorden is er gebruik gemaakt van de *igraph* package in *R*. Deze analyses zijn toegepast op twee verschillende netwerken, namelijk het netwerk gebaseerd op systeemdata (1) en het gecombineerde netwerk (2) gebaseerd op zowel de systeemdata als de informatie van politieagenten. Voor beide netwerken zijn de volgende netwerkmaten berekend: de dichtheid (*edge density*), de centralisatie (*centralisation degree*), de gemiddelde afstand tussen personen (*average path length*) en de diameter (*diameter*) van het netwerk. Aanvullend zijn de efficiëntie (*efficiency*) en transitiviteit (*transitivity*) berekend. De efficiëntie van het netwerk verteld iets over de verbondenheid van het netwerk door te berekenen in welke mate het netwerk meer of minder relaties bevat dan noodzakelijk is om verbonden te blijven (Krackhardt, 1994). De mate van transitiviteit refereert naar het voorkomen van driehoeksverhoudingen (A-B, B-C en A-C) ten opzichte van het aantal intransitieve driehoeksverhoudingen (A-B en B-C) (Csardi, 2019).

Een volgende analyse die is uitgevoerd om de verandering in structuur te analyseren en visualiseren is het onderscheiden van clusters, wat iets zegt over de segregatie binnen het netwerk (Bruinsma & Bernasco, 2004). In dit onderzoek worden personen toegekend aan een cluster wanneer zij meer verbindingen hebben met een groep personen (cluster) dan met personen uit de rest van het netwerk. De clusters zijn in het softwareprogramma *R* berekend met het *cluster_fast_greedy* algoritme, wat clusters definieert gebaseerd op de modulariteits score (Neptuz & Csardi, 2019). De modulariteitscore is het aantal relaties dat binnen clusters voorkomt, min het aantal verwachte relaties binnen clusters in een gelijkwaardig netwerk met willekeurige relaties (Newman, 2006). Wanneer het *cluster_fast_greedy* algoritme wordt toegepast begint de opsporing van clusters, met ieder persoon als individueel cluster van één. Vervolgens worden stapsgewijs de twee clusters die zorgen voor de grootste stijging in modulariteit gecombineerd, tot er geen stijging in modulariteit meer mogelijk is (Clauset, Newman & Moore, 2004). Zo worden er binnen beide netwerken clusters gedefinieerd, om vervolgens de mate van clustering te visualiseren en de verandering in clusters te beschrijven na toevoeging van de informatie van de agenten.

3.3.3 VERANDERING IN POSITIES BINNEN HET CRIMINELE SAMENWERKINGSVERBAND

Voor het beantwoorden van de tweede deelvraag – ‘Hoe veranderen de posities van personen binnen het criminele samenwerkingsverband wanneer de kennis van politieagenten wordt toegevoegd aan de informatie uit het politiestysteem?’ – zijn met behulp van *R* verschillende individuele centraliteitsmaten berekend. Om inzicht te krijgen in de veranderingen zijn de analyses wederom toegepast op de twee netwerken, waarbij het eerste netwerk gebaseerd is op systeemdata (1) en het gecombineerde netwerk (2) dat gebaseerd is op zowel de systeemdata als de informatie van de agenten. De volgende individuele centraliteitsmaten zijn berekend: *degree centrality*, *betweenness centrality*, *closeness centrality* en *eigenvector centrality*. Voor alle centraliteitsmaten geldt dat wanneer iemand een hogere score heeft, deze persoon zich op een meer centrale positie in het netwerk bevindt.

De *degree centrality* correspondeert met het aantal individuele contacten dat een persoon heeft (Wasserman & Faust, 1994, p. 178). De *betweenness centrality* is gebaseerd op de mate waarin een persoon zich bevindt op de kortste route tussen twee actoren (Freeman, 1977). De *closeness centrality* is gebaseerd op de afstand tussen een persoon en alle andere personen in netwerk (Wasserman & Faust, 1994, p. 186). Als laatste de *eigenvector centrality* laat zien in welke mate een persoon contact heeft met andere personen, die veel directe relaties hebben. De waarden van *betweenness centrality*, *closeness centrality* en *eigenvector centrality* zijn voor dit onderzoek genormaliseerd (0-1). Hierdoor kunnen de waarden goed worden vergeleken, ongeacht de grote van het netwerk. De centraliteitsmaten bepalen welke personen gemiddeld de meest centrale positie hebben binnen het netwerk. De berekende centraliteitsmaten bieden inzicht in de veranderingen van posities binnen het netwerk. Om antwoord te geven op de tweede deelvraag zijn de posities van de personen in de twee netwerken met elkaar vergeleken. Hierbij is gekeken naar de hoogte van de centraliteitsmaten en de veranderingen in centrale posities binnen het netwerk.

3.3.4 *BESCHRIJVEN VAN TOEGEVOEGDE INFORMATIE DOOR POLITIEAGENTEN*

Tot slot zijn er voor het beantwoorden van de laatste deelvraag – *‘Kan de informatie die wordt toegevoegd door lokale politieagenten aan de geregistreerde systeeminformatie bijdragen aan het verbeteren van de informatiepositie van de politieorganisatie? Welke veranderingen binnen het criminele samenwerkingsverband zijn zichtbaar, na het toevoegen van de informatie afkomstig van politieagenten en leiden tot nieuwe inzichten?’* – univariate analyses uitgevoerd in R. Hierbij wordt de ingevoerde aanvullende informatie van de politieagenten behandeld. De resultaten van de analyses zijn ondersteunend bij het beschrijven van de toegevoegde informatie door de politieagenten. De resultaten voor zowel de personen als de relaties die zijn genoemd door politieagenten zijn per vraag uitgewerkt. Afsluitend is de agenten gevraagd of zij het leuk vonden om met Network Canvas te werken en op deze manier informatie te delen en inzicht te krijgen in het betreffende samenwerkingsverband.

4 RESULTATEN

4.1 BESCHRIJVENDE STATISTIEKEN

Dit onderdeel bestaat uit het toelichten van de descriptieve statistieken van de twee verschillende netwerken, om zo context te geven aan de geanalyseerde netwerken. Eerst wordt het eerste netwerk – gebaseerd op systeemdata – gevisualiseerd (figuur 1) en beschreven middels descriptieve statistieken (tabel 1). Vervolgens wordt het tweede netwerk – gebaseerd op de interviewdata – gevisualiseerd (figuur 2) en beschreven middels descriptieve statistieken (tabel 2). Tot slot worden de netwerken met elkaar vergeleken, op basis van demografische kenmerken met statistische toetsen.

Het afgebakende netwerk (figuur 1) – gebaseerd op systeemdata – bestaat uit een totaal van 230 personen die verbonden worden door 537 relaties. Een meerderheid van de personen in het afgebakende netwerk is man (82,6%; 38 vrouwen, 16,5% - onbekend voor 2 personen). De personen in het netwerk hebben een gemiddelde leeftijd van 37,5 jaar. De jongste persoon in het netwerk is 17 jaar oud en de oudste persoon is 78 jaar oud. Qua nationaliteit bestaat een meerderheid van het netwerk uit mensen met een Nederlandse nationaliteit (90,4%). De overige personen zijn afkomstig uit verschillende continenten.

Tabel 2: Descriptieve statistieken van netwerk o.b.v. systeemdata

	<i>Gemiddelde (standaarddeviatie)^a</i>	<i>Min.</i>	<i>Max.</i>	<i>N</i>
Leeftijd	37,57 (11,10)	17	78	230
Geslacht				
Man	82,6%			190
Vrouw	16,5%			38
Onbekend	0,9%			2
Afkomst				
Nederlands	90,4%			208
Aziatisch	6,1%			14
Zuid-Amerikaans	2,2%			5
Afrikaans	0,9%			2
Europees	0,4%			1

^a Bij categorische variabelen is de frequentieverdeling vermeld in percentages.

Het tweede netwerk – samengesteld door de agenten, bestaat uit een totaal van 52 personen die verbonden worden door 96 distinctieve relaties. Van de 52 personen zijn er 7 personen aangedragen als ‘startpersoon’, vervolgens zijn er door de agenten in totaal 45 personen toegevoegd als contacten van de aangedragen startpersonen. Gedurende de verschillende interviews zijn 11 personen door twee of meer agenten genoemd, waaronder de startpersonen. Tijdens de interviews zijn van de 96 relaties 7 relaties door twee of meer agenten genoemd. Van de 52 personen zijn er 42 (80,8%) door de agenten aangeduid als crimineel en 10 personen (19,2%) als niet crimineel. Het merendeel van de criminele personen in het criminele samenwerkingsverband is man (92,9%; 3 vrouwen, 7,1%). De leeftijdscategorie³ van 26-35 jaar is met 20 personen (47,6%) de grootst vertegenwoordigde leeftijdscategorie, hierna gevolgd door de leeftijdscategorie 36-45 jaar met 13

³ Tijdens de interviews zijn personen door de agenten ingedeeld in leeftijdscategorieën. Dit is afwijkend van de systeemdata omdat hier de geboortedatum van de personen wordt vermeld, wat het mogelijk maakt om de exacte leeftijd van personen vast te stellen.

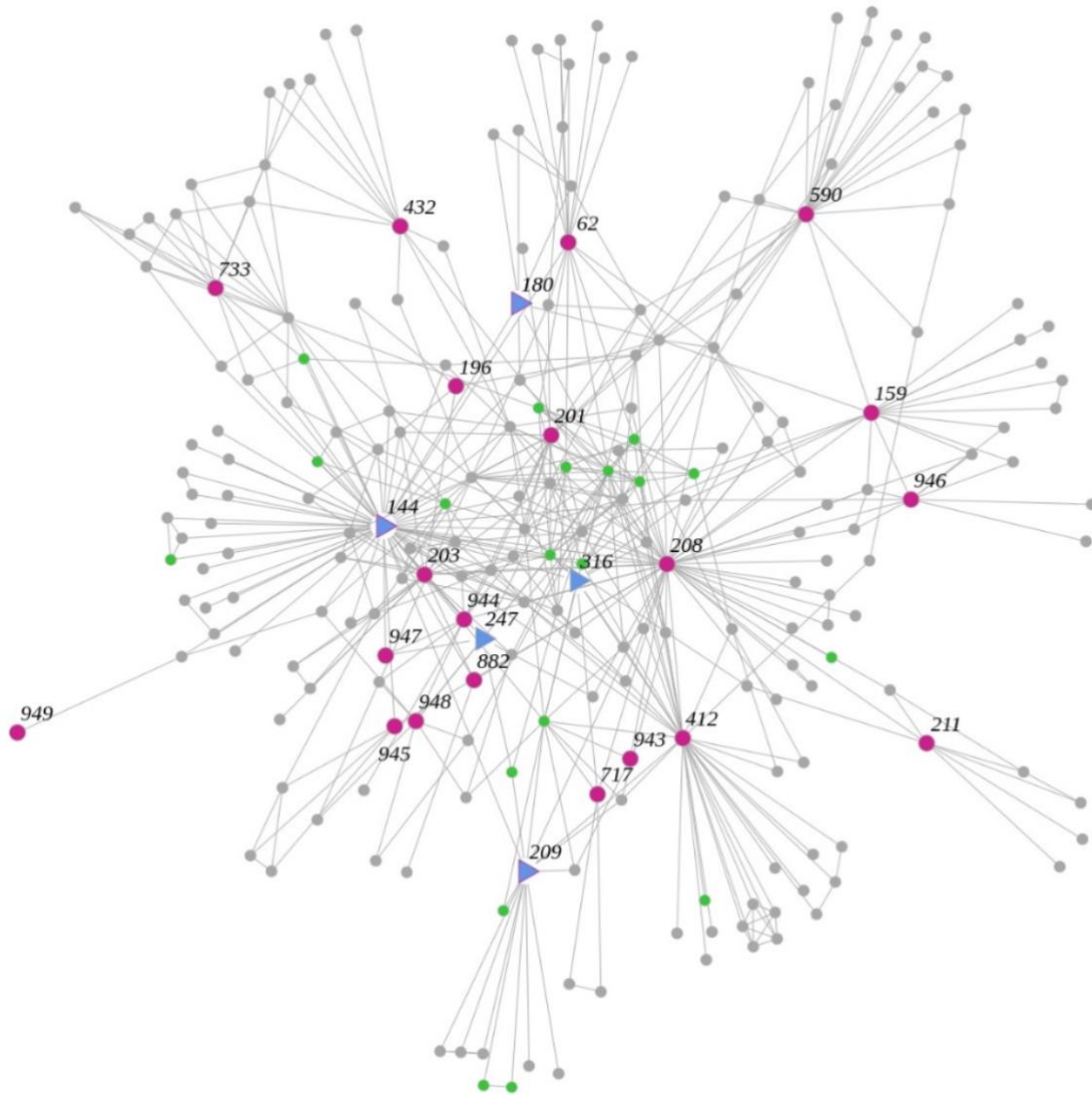
personen (31%). De meeste mensen in het tweede netwerk hebben een Nederlandse nationaliteit (59,9%) of zijn van Aziatische afkomst (45,2%).

Tabel 3: Descriptieve statistieken van netwerk o.b.v. interviewdata

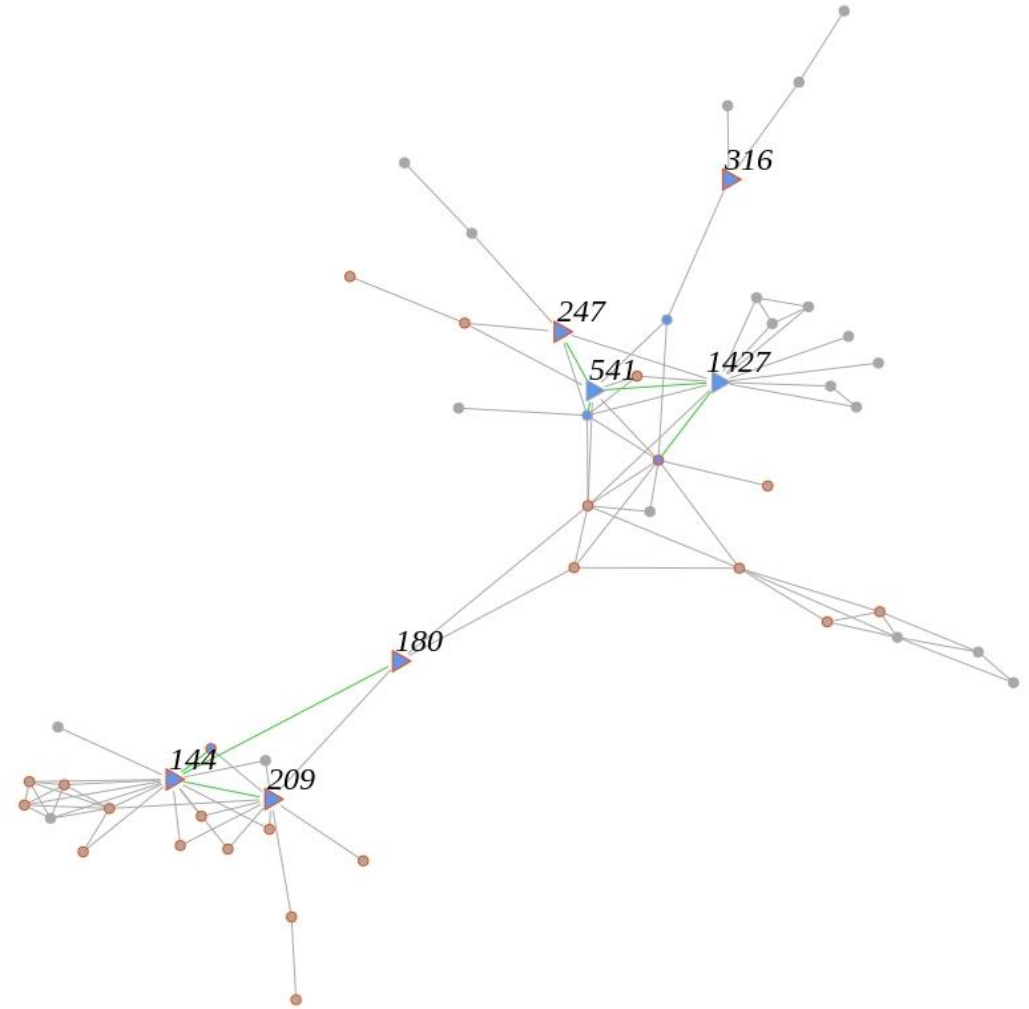
<i>Persoon</i>	<i>Percentages</i>	<i>N</i>
		<i>Totaal 52</i>
Crimineel		
Ja	80,8%	42
Nee	19,2%	10
Geslacht		
Man	92,9%	39
Vrouw	7,1%	3
Leeftijd		
19 – 25 jaar	19%	8
26 – 35 jaar	47,6%	20
36 – 45 jaar	31%	13
46 – 65 jaar	2,4%	1
Afkomst		
Nederlands	59,5%	25
Aziatisch	45,2%	19
Zuid-Amerikaans	11,9%	5
Afrikaans	9,5%	4
Onbekend	2,4%	1

Tussen de netwerken blijkt geen sprake van een significant verschil in geslacht ($X^2 = 1,81$; $p = 0.178$). Het verschil in gemiddelde leeftijd van de personen in het tweede netwerk⁴ ($M = 32.2$; $SD = 7.39$) en de personen in het eerste netwerk ($M = 37.6$; $SD = 11.1$) is significant ($t(270) = -3.034$; $p = 0.003$). De afkomst van de personen in de twee netwerken verschillen aanzienlijk. Waar in het systeemnetwerk het overgrote deel van de personen een Nederlandse afkomst heeft (90,4%), bestaat het interviewnetwerk voor bijna de helft (45,2%) uit personen met een Aziatische afkomst.

⁴ Omdat de personen in het netwerk gedurende de interviews door de agenten zijn ingedeeld in leeftijdscategorieën is dit een ordinale categorische variabele. Voor het uitvoeren van een statistische t-toets, om de netwerken te vergelijken, is deze variabele omgezet naar een continue variabele. Hiervoor is van iedere leeftijdscategorie de mediaan genomen en als 'leeftijd' toegekend aan de personen in de betreffende categorie. (Bijv. persoon A is ingedeeld in de leeftijdscategorie 19-25 jaar en krijgt dus de leeftijd van 22 jaar) Vervolgens is op basis hiervan het gemiddelde en de standaarddeviatie van leeftijd in het netwerk vastgesteld. Hiermee zijn de statistische toetsen, voor het vergelijken van de netwerken uitgevoerd.

Figuur 1: Netwerk o.b.v. systeemdata. De personen die onderdeel zijn van de groepering voorzien zijn van een label en paarse kleur. De 'startpersonen' hebben een driehoeksvorm, een label en een blauwe kleur. De personen '144', '209' en '180' zijn zowel onderdeel van de groepering als 'startpersoon'. De groene personen zijn door de agenten genoemd gedurende de interviews.

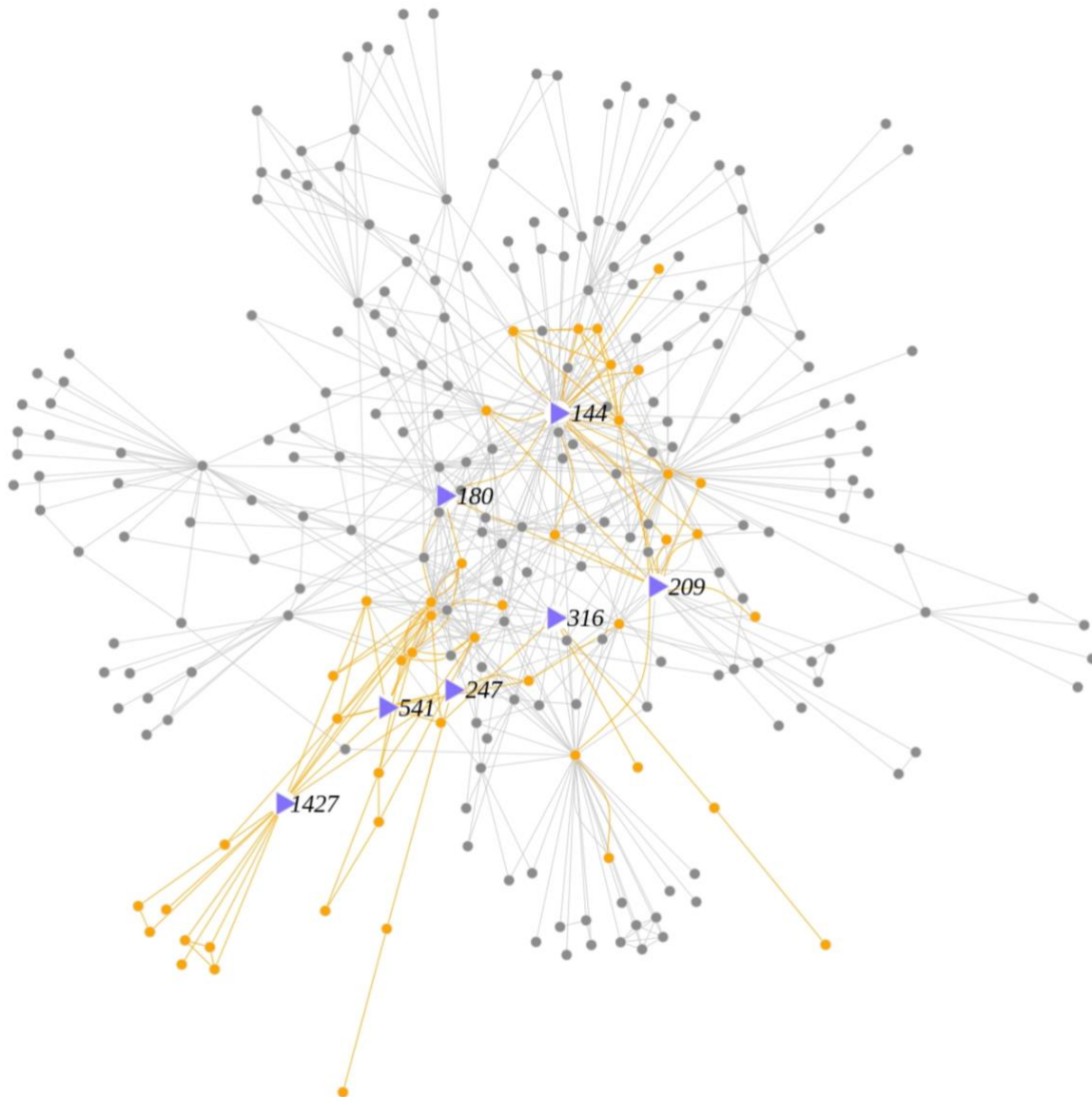

Figuur 2: Netwerk o.b.v. interviewdata. De 'startpersonen' hebben een driehoeksvorm. Relaties die door twee of meer agenten zijn genoemd zijn groen. Personen die door twee of meer agenten zijn genoemd zijn blauw. De personen met een rode rand komen al voor in het eerste netwerk o.b.v. systeemdata.

4.2 STRUCTUUR VAN HET CRIMINELE SAMENWERKINGSVERBAND

Voor de volgende analyse stappen is de informatie verkregen door de afgenomen interviews toegevoegd aan het eerste netwerk – het afgebakende netwerk gebaseerd op systeemdata. Door de twee databronnen te combineren ontstaat er een netwerk – het gecombineerde netwerk (2) – wat bestaat uit 254 personen die verbonden zijn door 605 unieke relaties. Er zijn door de agenten 24 personen en 68 relaties nieuw toegevoegd aan het eerste netwerk, wat bestond uit 230 personen en 537 relaties. De visualisatie van het derde netwerk wordt weergegeven in figuur 3.

Voor het beantwoorden van de eerste deelvraag – *‘Hoe verandert de structuur van het criminele samenwerkingsverband wanneer de kennis van politieagenten wordt toegevoegd aan de informatie uit het politiesysteem?’* – zijn door middel van een SNA verschillende structuurmaten van beide netwerken (1 en 2) berekent. De resultaten van beide analyses worden weergegeven in tabel 4.

Figuur 3: Netwerk o.b.v. gecombineerde data. De startpersonen van het interview hebben een driehoeksvorm en de relaties en personen die zijn ingevoerd tijdens de interviews zijn oranje.

Het toevoegen van de interviewdata zorgt voor minimale veranderingen in de structuur van het criminele samenwerkingsverband. De dichtheid van het netwerk verandert van 0,020 naar 0,019. Dit laat zien dat wanneer de interviewdata wordt toegevoegd aan de systeemdata het aantal mogelijke relaties dat daadwerkelijk aanwezig is slechts afneemt met 0,1%. Dit betekent dat de nieuw toegevoegde personen minder relaties hebben dan de personen in het systeemnetwerk. De centralisatie van het netwerk verandert minimaal nadat de data gecombineerd is. De veranderingen in het gemiddelde aantal relaties van personen binnen het netwerk zijn ook minimaal. Zo staat een persoon in het eerste netwerk – o.b.v. systeemdata – gemiddeld in directe verbinding met 4,67 personen. Wanneer de interviewdata wordt toegevoegd neemt dit aantal toe tot gemiddeld 4,76 personen. De gemiddelde afstand die informatie en middelen binnen het criminele samenwerkingsverband moeten afleggen neemt toe wanneer de interviewdata wordt toegevoegd aan het afgebakende netwerk. Gebaseerd op de systeemdata overbruggen de informatie en middelen gemiddeld 3,146 stappen om van persoon A naar persoon B te komen. Nadat de interviewdata is toegevoegd neemt dit aantal toe tot 3,238 stappen. Ook het aantal stappen wat informatie en goederen moeten afleggen tussen de twee verst uit één liggende personen neemt met één stap toe nadat de interviewdata is toegevoegd en verandert van 5 naar 6 stappen. De waarde voor transitiviteit geeft aan dat er weinig transitieve triades (driehoeksverhoudingen) aanwezig zijn in het netwerk en dat dit niet verandert wanneer de interviewdata wordt toegevoegd. De waarde geeft aan dat er in het geval van 100 *two-paths*, naar verhouding 16 driehoeksverhoudingen bestaan.

Tabel 4: Structuurmaten van het netwerk o.b.v. systeemdata en o.b.v. gecombineerde data.

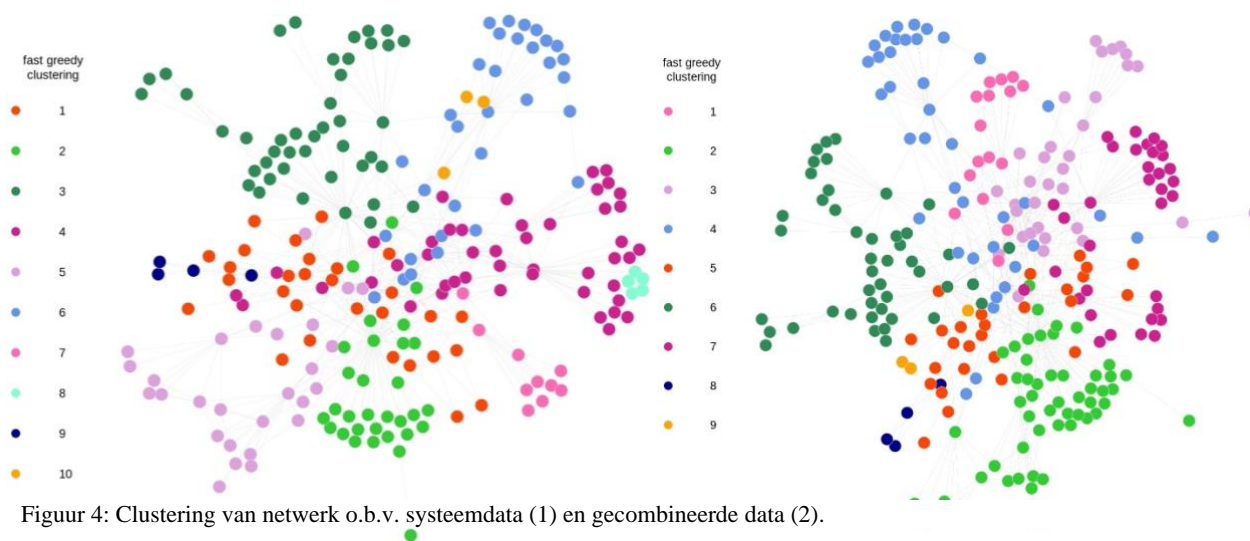
	<i>Systeemnetwerk</i>	<i>Gecombineerde netwerk</i>
Aantal personen	230	256
Aantal relaties	537	609
Dichtheid	0,020	0,019
Degree centralisatie	0,246	0,248
Efficiëntie	0,348	0,340
Transitiviteit	0,160	0,163
Average path length	3,146	3,238
Average degree	4,670	4,758
Aantal clusters	10	9
Modulariteit	0,580	0,596

Tot slot is de verandering in de mate van clustering in het netwerk geanalyseerd. Hierbij is gebruik gemaakt van het *cluster fast greedy* algoritme om de clusters – gebaseerd op een modulariteit score (Q) – te identificeren. Uit de resultaten blijkt dat beide netwerken bestaan uit subgroepen waarbinnen meer relaties aanwezig zijn, dan er tussen de betreffende subgroepen bestaan. Beide netwerken bestaan dus uit meerdere clusters die met elkaar samenwerken. De clustering verandert nadat de interviewdata is toegevoegd aan het eerste netwerk. In het eerste netwerk zijn 10 verschillende clusters te onderscheiden ($Q = 0,580$). Het grootste cluster (4) bestaat uit 46 personen, het kleinste cluster (10) bestaat uit 3 personen. Ook in het gecombineerde netwerk is er sprake van clustering, er zijn 9 verschillende clusters te onderscheiden ($Q = 0,596$). Dit is één

cluster minder dan in het eerste netwerk. Door de informatie van de agenten toe te voegen, verandert de clustering⁵. Het grootste cluster (2) bestaat uit 53 personen en het kleinste cluster (9) bestaat uit 3 personen. Na toepassen van het *cluster fast greedy* algoritme op beide netwerken blijkt dat de vijf personen uit cluster 8 van het eerste netwerk, in het gecombineerde netwerk door het algoritme zijn toegewezen aan cluster 7. Verder wanneer de clustering van de netwerken wordt vergeleken neemt de grootte van een aantal clusters toe nadat de extra informatie vanuit de agenten is toegevoegd. De verandering in de modulariteitscore laat zien dat na het toevoegen van de informatie van de agenten, er in het netwerk meer relaties zijn tussen de personen in een betreffende subgroep, dan verbindingen met personen in andere subgroepen.

Cluster	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Aantal nodes	29	31	43	46	27	32	10	5	4	3

Cluster	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Aantal nodes	16	54	34	38	27	45	35	4	3

Figuur 4: Clustering van netwerk o.b.v. systeemdata (1) en gecombineerde data (2).

4.3 CENTRALE PERSONEN IN HET CRIMINELE SAMENWERKINGSVERBAND

In deze paragraaf staat de tweede deelvraag centraal: *‘Hoe veranderen de posities van personen binnen het criminele samenwerkingsverband wanneer de kennis van politieagenten wordt toegevoegd aan de informatie uit het politiesysteem?’*. Voor het beantwoorden van deze vraag is opnieuw gebruik gemaakt van het eerste netwerk – gebaseerd op systeemdata – en het derde netwerk, waarbij beide informatiebronnen zijn samengevoegd. Binnen deze netwerken zijn vier individuele centraliteitsmaten berekend. De resultaten worden weergegeven in tabel 5.

In tabel 5 is te zien dat de top drie van sleutelpersonen, gebaseerd op centraliteitsmaten, onveranderd blijft wanneer de kennis van de politieagenten wordt toegevoegd. De individuele centraliteitsmaten van sommige personen veranderen wel nadat de informatiebronnen gecombineerd zijn. Zo zijn er met betrekking tot de *degree centrality* een aantal personen waarbij de agenten relaties hebben toegevoegd, waardoor de centraliteitsmaat en daarmee wellicht het belang van deze personen binnen het netwerk veranderd. De *degree*

⁵ De manier van clusterberekening door het *cluster fast greedy* algoritme heeft invloed op de becijfering en daarmee de kleur van clusters. Nagenoeg gelijke clusters hebben in de figuren niet per definitie dezelfde nummering en kleur. In figuur 4 is geprobeerd de kleuren van de clusters overeen te laten komen, de nummering komt niet overeen. Het is mogelijk dat clusters met dezelfde kleur en nummering niet per definitie dezelfde clusters belichamen.

centrality van persoon 144 neemt toe met zeven, wat betekent dat de agenten zeven relaties hebben toegevoegd aan deze persoon die niet voorkomen in de systeeminformatie. Voor persoon 177 zijn vier relaties toegevoegd die niet voorkomen in de systeeminformatie. In de tabel is ook te zien dat persoon 209 en 34, na het combineren van de informatiebronnen, onderdeel worden van de top tien sleutelpersonen op basis van de *degree centrality*. Voor beide personen zijn door de agenten relaties toegevoegd die eerder niet in het eerste netwerk voorkwamen.

De tweede centraliteitsmaat die is berekend is de *betweenness centrality*. Voor veel personen die zijn voorkomen in de top tien neemt de *betweenness centrality* af wanneer de informatiebronnen gecombineerd worden. De strategische positie die deze personen bekleedden en het belang van deze personen voor de uitwisseling van belangrijke informatie en middelen blijkt minder groot na het combineren van de informatiebronnen. Een aantal personen zijn hierin de uitzondering. Voor persoon 177 en 34 neemt de *betweenness centrality* toe nadat de informatie vanuit de agenten is toegevoegd. Het belang van deze personen voor de uitwisseling van belangrijke informatie en middelen in het samenwerkingsverband, is groter dan eerst verondersteld werd door de systeeminformatie.

De volgende centraliteitsmaat die is berekend voor de personen in beide netwerken is de *closeness centrality*. Deze waarde neemt slechts bij één persoon – persoon 34 – toe. Deze persoon bevindt zich, na het combineren van de informatiebronnen, relatief dichterbij anderen in het netwerk, wat het gemakkelijker maakt om toegang te krijgen tot belangrijke informatie en middelen.

Tot slot is de *eigenvector centrality* berekend voor de personen in beide netwerken. Bij bijna alle personen in de top tien neemt deze waarde af. Bij persoon 144 neemt de *eigenvector centrality* toe. Bovendien zijn er twee personen, persoon 209 en 203, die in de top tien sleutelpersonen van het gecombineerde netwerk naar voren komen omdat de *eigenvector centrality* toeneemt. Deze personen, waarbij de *eigenvector centrality* is toegenomen, bekleeden een belangrijker positie, dan eerst verondersteld werd door de systeeminformatie, vanwege de mate waarin zij relaties hebben met anderen die veel directe contacten hebben in het samenwerkingsverband. De contacten die zijn toegevoegd aan deze personen door de agenten, hebben dus veel directe contacten in het criminele samenwerkingsverband.

Figuur 5: Gecombineerde netwerk met centrale personen uitgelicht. De centrale personen zijn voorzien van een driehoeksvorm. De oranje personen zijn genoemd tijdens de interviews.

Tabel 5: Top 10 sleutelpersonen a.d.h.v. individuele centraliteitsmaten o.b.v. systeemdata en gecombineerde data

<i>Systeem</i>		<i>Gecombineerd</i>		<i>Systeem</i>		<i>Gecombineerd</i>		<i>Systeem</i>		<i>Gecombineerd</i>		<i>Systeem</i>		<i>Gecombineerd</i>		
<i>ID</i>	<i>Degree</i>	<i>ID (P)^a</i>	<i>Degree</i>	<i>ID</i>	<i>Betweenness</i>	<i>ID (P)^a</i>	<i>Betweenness</i>	<i>ID</i>	<i>Closeness</i>	<i>ID (P)^a</i>	<i>Closeness</i>	<i>ID</i>	<i>Eigenvector</i>	<i>ID (P)^a</i>	<i>Eigenvector</i>	
1	144	61	144 (1)	68	144	0,380	144 (1)	0,367	144	0,518	144 (1)	0,506	144	0,418	144 (1)	0,433
2	208	51	208 (2)	51	208	0,369	208 (2)	0,325	208	0,512	208 (2)	0,490	208	0,339	208 (2)	0,318
3	412	35	412 (3)	35	412	0,182	412 (3)	0,164	412	0,450	412 (3)	0,440	412	0,231	412 (3)	0,214
4	590	25	590 (4)	25	590	0,143	590 (4)	0,132	177	0,434	177 (4)	0,434	177	0,203	177 (4)	0,201
5	177	20	177 (5)	24	159	0,084	177 (8)	0,097	201	0,431	34 (6)	0,421	201	0,170	34 (6)	0,169
6	159	17	209 (12)	21	209	0,075	159 (5)	0,074	34	0,419	201 (5)	0,412	34	0,166	209 (16)	0,166
7	203	17	34 (13)	19	62	0,075	62 (7)	0,071	752	0,418	752 (7)	0,412	752	0,157	201 (5)	0,154
8	410	17	203 (7)	18	177	0,072	209 (6)	0,065	203	0,416	209 (10)	0,411	4	0,156	4 (8)	0,145
9	62	16	159 (6)	17	201	0,069	34 (13)	0,063	944	0,413	203 (8)	0,406	316	0,147	752 (7)	0,144
10	4	15	410 (8)	17	203	0,055	201 (9)	0,061	209	0,412	944 (9)	0,403	410	0,145	203 (11)	0,144

^a Om de resultaten goed te kunnen vergelijken geeft (*P*) de positie gebaseerd op de individuele centraliteitsmaat in het netwerk o.b.v. systeemdata (op de ranglijst) weer.

4.4 DOOR DE OGEN VAN LOKALE POLITIEAGENTEN; DE TOEGEVOEGDE WAARDE

In deze sectie staat de derde deelvraag centraal: *‘Kan de informatie die wordt toegevoegd door lokale politieagenten aan de geregistreerde systeeminformatie bijdragen aan het verbeteren van de informatiepositie van de politieorganisatie? Welke veranderingen binnen het criminele samenwerkingsverband zijn zichtbaar, na het toevoegen van de informatie afkomstig van politieagenten en leiden tot nieuwe inzichten?’* Om deze vraag te beantwoorden wordt de informatie, die is ingevoerd door de politieagenten tijdens de interviews, beschreven en inzichtelijk gemaakt met behulp van visualisaties. De resultaten voor zowel de personen (tabel 6) als de relaties (tabel 7) die zijn ingevoerd door politieagenten zijn per vraag uitgewerkt.

Zoals eerder beschreven bestaat het netwerk dat is gecreëerd door de agenten – met behulp van Network Canvas – uit 52 personen die met elkaar verbonden zijn door 96 relaties. Van de 52 personen zijn er 7 personen aangedragen als ‘startpersoon’, vervolgens zijn er door de agenten in totaal 45 personen toegevoegd als contacten van de aangedragen startpersonen. Gedurende de verschillende interviews zijn 11 personen (21,2%) door twee of meer agenten genoemd, waaronder de startpersonen. De overige 41 personen (78,8%) zijn door slechts één keer genoemd door een agent. Tijdens de interviews zijn van de 96 relaties 7 relaties (7,3%) door twee of meer agenten genoemd. De andere 89 relaties (92,7%) zijn éénmaal aangedragen door een agent. Van de 52 personen zijn er 42 (80,8%) door de agenten aangeduid als crimineel en 10 personen (19,2%) als niet crimineel. De extra informatie die is ingevoerd over de personen, is enkel ingevoerd voor de personen die door de agenten als crimineel zijn aangeduid. Om te beginnen is uitgevraagd op welke criminele markt de criminele personen actief zijn. Uit de analyses komt naar voren dat er volgens de agenten 35 criminele personen (83,3%) actief zijn binnen de cocaïnemarkt, 18 personen (42,9%) binnen de hennep en 16 personen (38,1%) in de synthetische drugs. Dit zijn de drie grootst vertegenwoordigde criminele markten binnen het samenwerkingsverband. De agenten stellen daarnaast dat geen van de genoemde criminele personen actief is binnen de criminele markten cybercrime en terrorisme, extremisme en radicalisering. Wel worden er personen in verband gebracht met excessief geweld (23,8%) en de criminele markt openbare orde (21,4%). Binnen de criminele markten financieel (14,3%), milieucriminaliteit (7,1%) en mensenhandel (2,4%) zijn slechts enkele personen actief.

Omdat de agenten zich in hun dagelijkse werk op straat bevinden zijn zij in staat om de ondermijnende impact die de criminelen hebben op hun omgeving waar te nemen. Gedurende de interviews hebben de agenten aangegeven dat het overgrote deel van de genoemde criminele personen een ondermijnende impact heeft op de omgeving (88,1%). Zo heeft ruim de helft van de personen impact op de maatschappelijke aanvaarding van misdaadgeld (57,14%). Daarnaast zorgt een groot deel van de genoemde criminele personen door middel van criminele activiteiten voor ondermijnende concurrentie (38,1%) en hebben de criminele activiteiten van deze personen invloed op het vertrouwen onder politieagenten (26,2%).

Naast dat de agenten tijdens hun werk de ondermijnende impact op de omgeving van de criminelen waarnemen, is eveneens gevraagd naar de mate waarin de agent de criminele personen zelf ziet. De agenten geven aan dat zij de meeste criminele personen maandelijks zien (42,9%). Opmerkelijk is dat tien genoemde

personen (23,8%) nooit worden gezien door de bevroegde agenten, maar wel zijn genoemd als onderdeel van het samenwerkingsverband. Er zijn elf personen (26,2%) die jaarlijks worden gezien door de agenten. Er zijn slechts drie personen (7,1%) die wekelijks worden waargenomen. Geen enkel crimineel persoon wordt dagelijks gezien door de agenten. Afsluitend is de agenten gevraagd of de criminele personen benaderbaar zijn. De agenten hebben aangegeven dat 26 (61,9%) criminele personen benaderbaar zijn.

Tabel 6: Interviewresultaten met betrekking tot genoemde personen

<i>Persoon</i>	<i>Percentages</i>	<i>N</i>
		<i>Totaal 52</i>
Crimineel		
	Ja	42
	Nee	10
Criminele markt*		
	Synthetische drugs	16
	Cocaine	35
	Hennep	18
	Excessief geweld	10
	Cybercrime	0
	Financieel	6
	Openbare orde	9
	Mensenhandel	1
	Milieucriminaliteit	3
	Terrorisme, extremisme en radicalisering	0
Impact		
	Ja	37
	Nee	5
Soort impact*		
	Beïnvloeding van bestuurlijke instanties en politie	3
	Aangetast vertrouwen onder politieagenten	11
	Maatschappelijke aanvaarding van misdaadgeld	24
	Ondermijnende concurrentie	16
	Instituten die zich inzetten voor maatschappelijke ontwikkeling	3
	Onbekend	5
	Anders, namelijk;	5
Geweld, schietpartijen; Ondermijning bij bestuur sportvereniging, mogelijk politie; Trekt vrienden aan in het criminele circuit;		
Overlast voor de buurt; Trekt jonge jongens mee in het criminele circuit; Op zijn omgeving, angst en intimidatie.		
Zichtbaarheid		
	Nooit	10
	Jaarlijks	11
	Maandelijks	18
	Wekelijks	3
	Dagelijks	0
Benaderbaarheid		
	Ja	26
	Nee	16

* Meerdere antwoorden mogelijk

Van de 96 relaties die zijn genoemd door agenten zijn er slechts zeven relaties (7,3%) door twee of meer agenten genoemd gedurende de interviews⁶. Van de aangedragen relaties wordt verondersteld door de

⁶ Sommige antwoorden van de agenten over de aard van deze relaties zijn verschillend en daarmee dus niet unaniem. Deze relaties zijn aangeduid als dubieus en de antwoorden van de agenten zijn uitgewerkt in bijlage 9.

agenten dat het merendeel crimineel is van aard (70,8%). Bij meer dan de helft van de aangedragen relaties is er sprake van een ‘samenwerking’ (57,3%) dit kan zijn op zowel crimineel, als niet crimineel vlak. Daarbij zijn veel van de benoemde relaties volgens de agenten gebaseerd vriendschap (28,1%) of familierelaties (14,6%). Ook is er binnen een aantal aangedragen relaties sprake van een gedeelde vrijetijdsbesteding (26%). Bij drie van de genoemde relaties is er sprake van een concurrerende relatie (3,1%) en binnen vier relaties zijn mensen slachtoffer van de ander (4,2%). De relationele informatie die is gegeven door de agenten is grotendeels gebaseerd op informatie afkomstig uit de politiesystemen (68,8%). Daarnaast hebben agenten informatie vernomen via collega’s (45,8%), ketenpartners (16,7%), informanten (7,3%) en/of burgers (6,3%). De agenten geven aan een deel ook zelf te hebben waargenomen (38,5%). Toch blijkt dat meer dan één derde van de verzamelde informatie gebaseerd is op het vermoeden van de agent zelf (39,6%).

Tabel 7: Interviewresultaten met betrekking tot de genoemde relaties

<i>Relatie</i>	<i>Percentages</i>	<i>N</i>
		<i>Totaal 96</i>
Soort relatie* ⁶		
Familie	14,6%	14
Samenwerking	57,3%	55
Vrienden	28,1%	27
Etniciteit/Herkomst	3,1%	3
Concurrent/Rivaal	3,1%	3
Dreiging/Slachtoffer	4,2%	4
Gedeelde vrijetijdsbesteding	26%	25
Overig, namelijk;	17,7%	17
Sportvereniging; Samen eigenaar van een onderneming;		
Romantische relatie: Gezamenlijke hangplek/vrienden; Zelfde sociale groep; Onbekend; Niet direct, maar wel met vrienden en kennissen; Kennis; Bekenden van elkaar; Rijden in elkaars auto; Treffen in kantine; Wonen op dezelfde plek.		
Crimineel ⁶		
Ja	70,8%	68
Nee	27,1%	26
Dubieus	2,1%	2
Informatiebron*		
Politiesystemen	68,8%	66
Collega’s	45,8%	44
Ketenpartners	16,7%	16
Losse contacten in de wijk (burgers)	6,3%	6
Vaste contacten in de wijk (informaten)	7,3%	7
Sociale media	1%	1
Eigen observatie	38,5%	37
Vermoeden	39,6%	38

* Meerdere antwoorden mogelijk

Tot slot blijkt uit de evaluatievragen die afsluitend gedurende het interview zijn gesteld dat alle politieagenten het leuk vonden om door middel van Network Canvas informatie te verstrekken over het betreffende criminele samenwerkingsverband (zie bijlage 10).

5 CONCLUSIE EN DISCUSSIE

Om de georganiseerde criminaliteit effectief te bestrijden en de ondermijnende effecten hiervan tegen te werken is het van belang om meer inzicht te krijgen in de aard, omvang en ernst van de georganiseerde criminaliteit (Abraham, et al., 2021). Het verkrijgen van inzicht in criminele samenwerkingsverbanden speelt hierbij een belangrijke rol. Onderzoeken naar criminele samenwerkingsverbanden berusten veelal op secundaire data, zoals bijvoorbeeld politieregistraties. Vanwege de heimelijke aard van criminele samenwerkingsverbanden, is het onwaarschijnlijk dat er een volledig beeld bekend is bij de opsporingsinstanties. Om deze onvolledigheid van politieregistraties te reduceren, is in dit onderzoek gebruik gemaakt van meerdere informatiebronnen. Voor dit onderzoek is de gebundelde systeemdata uitgebreid met de kennis van lokale politieagenten. Er wordt verondersteld dat de agenten vanwege hun signalerende rol op straat een sleutelrol vervullen in het verkrijgen van informatie over wat zich in de wijk of buurt afspeelt.

5.1 BEVINDINGEN

In dit onderzoek is gekeken naar de mogelijke meerwaarde voor de politie van het gebruik van meerdere informatiebronnen. Dit is gedaan door een crimineel samenwerkingsverband gebaseerd op systeemdata te vergelijken met het samenwerkingsverband uitgebreid met de informatie afkomstig van politieagenten. Zo heeft dit onderzoek getracht antwoord te geven op de volgende onderzoeksvraag: *‘Welke nieuwe inzichten - in de structuur en posities binnen een crimineel samenwerkingsverband - worden verkregen, wanneer (netwerk)data over een crimineel samenwerkingsverband uit de politiesystemen wordt uitgebreid met de kennis van politieagenten? Welke mogelijke meerwaarde heeft het gebruik van meerdere informatiebronnen voor de politie?’*

5.1.1 STRUCTUUR VAN HET SAMENWERKINGSVERBAND

De verwachting was dat het toevoegen van de informatie van de politieagenten zou leiden tot nieuwe inzichten in het functioneren – en daarmee de structuur en posities – van een crimineel samenwerkingsverband. Uit de onderzoeksresultaten blijkt dat wanneer de informatie van politieagenten wordt toegevoegd aan het eerste netwerk er beperkte verandering zichtbaar is in de structuurmaten van het netwerk. Wel zijn er door de agenten aan het geregistreerde netwerk bestaande uit 230 personen en 537 relaties, 24 personen en 68 relaties toegevoegd. Uit de onderzoeksresultaten is gebleken dat, door de toevoeging van deze personen en relaties, de clustering van het netwerk veranderd van tien clusters naar negen clusters nadat de informatie van politieagenten is toegevoegd. Na het toevoegen van de informatie van de agenten, is gebleken dat er in het samenwerkingsverband meer relaties tussen de bepaalde personen in een betreffende subgroep zijn, dan verbindingen met personen in andere subgroepen. Dus blijkt het samenwerkingsverband hechter dan verondersteld door enkel de systeemdata.

5.1.2 BELANGRIJKE PERSONEN IN HET SAMENWERKINGSVERBAND

Naast de verwachting dat de structuur van het netwerk zou veranderen, was de veronderstelling ook dat het belang van specifieke personen in het samenwerkingsverband zou veranderen na het toevoegen van de extra

informatie. Er is een aantal personen dat in het tweede netwerk een centralere rol heeft dan verondersteld wordt in het eerste netwerk. Dit suggereert dat deze personen wellicht een belangrijkere rol spelen in de informatie- en middelenvoorziening binnen het netwerk (Bright et al., 2017; Duijn et al., 2014; Morselli, 2010; Freeman, 1977). Ook blijkt dat enkele personen die al centraal stonden, centraler staan dan eerst verondersteld.

De top drie sleutelpersonen, gebaseerd op centraliteitsmaten, veranderd niet. Persoon 208 (positie 2) is door slechts één agent is aangedragen gedurende de interviews en er geen nieuwe (niet-geregistreerde) contacten zijn toegevoegd. De centrale positie van deze persoon binnen het samenwerkingsverband kan mogelijk verklaard worden door de afbakening van het netwerk. Persoon 208 is onderdeel van de groepering die is gebruikt voor de afbakening van het netwerk en dus één van de personen waarvan alle directe contacten en de onderlinge relaties tussen deze contacten zijn geselecteerd, waardoor deze persoon automatisch een centralere rol speelt binnen het netwerk. Voor persoon 412 (positie 3) geldt hetzelfde als voor persoon 208. Persoon 412 is ook slechts door één agent genoemd tijdens het interview. Deze agent heeft geen nieuwe (niet-geregistreerde) relaties toegevoegd voor deze persoon. Voor beide personen veranderd met uitzondering van het aantal contacten, de positie van deze personen zo dat ze in het gecombineerde netwerk minder belangrijk zijn voor de verspreiding van informatie en middelen binnen het samenwerkingsverband. Voor persoon 144 (positie 1), veranderen deze centraliteitsmaten wel. Zo zijn er voor persoon 144 contacten toegevoegd, waardoor deze een hogere *degree centrality* heeft nadat de systeeminformatie is aangevuld met de kennis van politieagenten. Dit betekent dat persoon 144 meer invloed heeft binnen het samenwerkingsverband dan verondersteld werd door de systeeminformatie. De contacten die zijn toegevoegd door de agenten voor persoon 144 leiden ertoe dat de *eigenvector centrality* van persoon 144 ook toeneemt. De contacten die door de agenten zijn gekoppeld aan persoon 144 hebben dus veel directe relaties met anderen binnen het samenwerkingsverband, waardoor de *eigenvector centrality* van toeneemt.

Andere veranderingen in centrale rollen die opvallen zijn persoon 209, waarbij zowel de *degree centrality* en de *eigenvector centrality* toeneemt. Dit kan net als bij persoon 144 verklaard worden doordat er contacten zijn toegevoegd door de agenten die in direct contact staan met anderen binnen het samenwerkingsverband (Morselli, 2010). Voor persoon 34 zijn ook relaties toegevoegd waardoor de *degree centrality* van deze persoon toeneemt. Nadat de contacten zijn toegevoegd door de agenten blijkt dat deze persoon mogelijk een belangrijke schakelpositie bekleedt tussen twee subnetwerken (Freeman, 1977). Daarnaast blijkt, uit de toename in *closeness centrality* dat persoon 34 zich dichterbij andere personen in het netwerk bevindt dan in eerste instantie werd verondersteld, en daarmee wellicht gemakkelijker toegang heeft tot belangrijke informatie en middelen (Wasserman & Faust, 1994). Uit de onderzoeksresultaten blijkt dus dat sommige personen binnen het samenwerkingsverband een belangrijkere rol spelen in de informatie en middelen voorziening of meer invloed hebben dan verondersteld werd door de systeeminformatie.

5.1.3 TOEGEVOEGDE WAARDE VAN DE INFORMATIEPOSITIE VAN POLITIEAGENTEN

Om de derde deelvraag te kunnen beantwoorden is de extra informatie die door de agenten is toegevoegd aan de beschikbaar gestelde systeeminformatie geanalyseerd. Er is een aantal bevindingen afwijkend van of

aanvullend op de beschikbaar gestelde systeemdata. Ten eerste zijn van de genoemde relaties, slechts 7 relaties door twee of meer agenten zijn genoemd. Uit de interviews bij de agenten blijkt dat de agenten hun informatie veelal afkomstig is uit de politiestructuren, van collega's of voortkomt uit eigen observatie. Wat verklaard waarom er deels overlap is met de geregistreerde systeemdata. Toch blijkt ook dat van de 96 aangedragen relaties er 38 gebaseerd zijn op vermoedens van de agenten. Juist deze vermoedens kunnen een doorslaggevende rol spelen in het verkrijgen van meer inzicht in de betreffende criminele samenwerkingsverbanden.

Van de 52 genoemde personen zijn 11 personen twee of meer keer genoemd door agenten. Dit betekent dat er 41 personen door één enkele agent zijn genoemd. Gedurende het uitvoeren van de analyses is het opgevallen dat van de geselecteerde groep, bestaande uit 24 personen, er één persoon was die geen geregistreerde relaties had in de systeemdata. Deze persoon komt daarom niet voor in het eerste netwerk. Vervolgens is deze persoon door één van de agenten toegevoegd aan het netwerk doordat hij (niet-geregistreerde) relaties heeft aangedragen voor deze persoon. Door de kennis van de agent toe te voegen aan de systeemdata blijkt dat deze persoon wel degelijk verbonden is met het criminele samenwerkingsverband. De agent heeft dus vanwege zijn signalerende rol binnen de wijk, de systeemdata kunnen aanvullen (Terpstra, 2018). Uit de onderzoeksresultaten blijkt dat er criminele personen zijn die nooit of slechts jaarlijks worden gezien door de agenten.

Van alle genoemde criminele personen binnen het samenwerkingsverband heeft 88%, vanuit het oogpunt van de agenten, een ondermijnende impact op hun omgeving. Vooral de maatschappelijke aanvaarding van misdaadgeld is een vorm van ondermijnende impact die volgens de agenten veel voorkomt. Een andere veelvoorkomende vorm van ondermijnende impact volgens de agenten is de ondermijnende concurrentie. Hierbij wordt crimineel geld geïnvesteerd of witgewassen in bijvoorbeeld de lokale horeca, autobedrijven of de sportschool, waardoor de concurrentiepositie van eerlijke ondernemers wordt aangetast (Tops & van der Torre, 2015). Tot slot geven de agenten, bij een vierde van de criminele personen, aan dat zij het vertrouwen onder politieagenten aantasten. Dit kan voortkomen uit het beperkte optreden van opsporingsinstanties, zoals het Openbaar Ministerie (Tops & van der Torre, 2015). De verschillende signalen van georganiseerde criminaliteit worden door politieagenten gesignaleerd en herkend, maar er is in sommige gevallen onvoldoende bewijs om daadwerkelijk tegen deze criminaliteit op te treden. Als gevolg gaan politieagenten bij het waarnemen van criminele activiteiten of daders bij voorbaat al denken dat het optreden geen zin zal hebben en zullen daardoor de waarnemingen niet registreren. Dit is een interessante bevinding omdat dit er mogelijk toe leidt dat agenten waarnemingen van criminele activiteiten niet registreren (Tops & van der Torre, 2015). Wat kan verklaren waarom sommige relaties en personen die zijn aangedragen door de agenten niet voorkomen in de systeemdata.

5.2 BEPERKINGEN

Dit onderzoek heeft te maken gehad met verschillende beperkingen, die mogelijk invloed hebben gehad op de onderzoeksresultaten en de daaruit getrokken conclusies. De belangrijkste beperkingen worden hieronder besproken.

5.2.1 HEIMELIJKE DYNAMISCHE NETWERKEN

Criminele samenwerkingsverbanden hebben een heimelijk karakter en proberen daarom zoveel mogelijk uit het zicht van de opsporingsdiensten te blijven (Raab & Milward, 2003; Robins, 2008). Daarom wordt in ieder onderzoek naar criminele samenwerkingsverbanden verondersteld dat de opsporingsdiensten nooit een volledig beeld zullen hebben van de werkelijkheid (Diviák, 2022). Wanneer de politie iets niet heeft waargenomen of op papier heeft, kunnen zij dit niet registreren, wat leidt tot missing data. De politiedata is daarom geen volledige afspiegeling van de realiteit, waardoor onderzoek dat gebruik maakt van deze data mogelijk een vertekend of onvolledig beeld geeft. Het onvolledige zicht op de realiteit vormt een mogelijke beperking voor dit onderzoek. Om het onvolledige beeld van het samenwerkingsverband te reduceren is in dit onderzoek gebruik gemaakt van een extra informatiebron, namelijk de kennis van lokale politieagenten.

Het beperkte zicht op het werkelijke criminele samenwerkingsverband, leidt tot het ontbreken van een dynamisch karakter in de registraties over het samenwerkingsverband. Relaties veranderen binnen netwerken continu, ook personen kunnen uit het samenwerkingsverband verdwijnen. Netwerken, zoals criminele samenwerkingsverbanden, zijn niet statisch verbonden, maar dynamisch. De politiedata geeft echter geen inzicht in het einde of ontstaan van relaties, of het toetreden of verdwijnen van personen. Dit houdt in dat de verbindingen die personen ooit hadden met het samenwerkingsverband, altijd zullen blijven. Hierdoor komt het beeld van het samenwerkingsverband waarschijnlijk niet overeen met de werkelijkheid. Het ontbreken van een dynamisch karakter in de politieregistraties heeft daarom invloed op de resultaten en conclusies van dit onderzoek.

5.2.2 SPOTLIGHT EFFECT

Vanwege de heimelijke aard van de criminele samenwerkingsverbanden is het lastig voor de politie om volledig zicht te krijgen op deze samenwerkingsverbanden. Toch beoogt de politieorganisatie door het uitvoeren van onderzoek, het continu verbeteren van haar informatiepositie. Dit helpt bijvoorbeeld bij het identificeren en opsporen van mogelijk belangrijke personen. Hier komt een tweede beperking binnen dit onderzoek naar voren, namelijk het spotlichteffect. Wanneer er wordt gesproken over criminele samenwerkingsverbanden, kan dit worden omschreven als een disproportionele focus op bepaalde individuen (Diviák et al., 2019; Smith & Papachristos, 2016). Het spotlight effect kan zo resulteren in een disproportionele hoeveelheid informatie over een specifiek persoon en zijn contacten. Dit heeft op diverse manieren invloed op dit onderzoek.

Het spotlichteffect kan invloed hebben gehad op de selectie van startpersonen die zijn aangedragen, door de intelligence specialisten van de politie, als startpunt van de afgenomen interviews bij agenten. Hierdoor worden enkel de contacten van deze personen aangedragen, waardoor relaties van andere personen onbekend blijven. Op deze manier beïnvloedt het spotlichteffect de individuele centraliteitsmaten, waardoor personen op wie de focus lag mogelijk als meer belangrijk worden beschouwd dan zij daadwerkelijk zijn.

5.2.3 DATAVERZAMELING

Het combineren van twee informatiebronnen maakt het mogelijk om het veronderstelde onvolledige zicht op criminele samenwerkingsverbanden te beperken. Om optimaal gebruik te kunnen maken van de informatiepositie die de lokale politieagenten bekleeden is een optimale manier van dataverzameling essentieel. Door gebruik te maken van Network Canvas kan gemakkelijk de structuur en het overzicht tijdens de interviews gewaarborgd worden. Gedurende het vormgeven van de dataverzameling zijn er een aantal weloverwogen besluiten genomen die de resultaten van het onderzoek hebben beïnvloed.

Allereerst het feit dat de dataverzameling van twee onderzoeken tegelijkertijd, gedurende dezelfde interviews is uitgevoerd. Hierdoor is er mogelijk een vertekend beeld ontstaan van de ‘toegevoegde’ informatie, omdat deze toegevoegde relaties en personen mogelijk deel uit maken van de andere groepering. Ten tweede is er voor de interviews gebruik gemaakt van specifieke ‘startpersonen’ die in een specifieke volgorde zijn aangedragen aan de agenten, namelijk gebaseerd op het aantal geregistreerde relaties in de politiesystemen. Dit maakt het lastig om aan de verandering, in bijvoorbeeld het belang van bepaalde personen een waarde toe te kennen. De ‘startpersonen’ krijgen automatisch meer contacten toegekend dan de niet-startpersonen, omdat de informatie wordt uitgevraagd vanuit een specifiek persoon. Tot slot is er besloten om de interviews individueel af te nemen bij de politieagenten. Er zijn veel relaties en personen die één keer zijn genoemd door een agent, waardoor deze gemakkelijk in twijfel kunnen worden getrokken.

5.3 AANBEVELINGEN

Om optimaal gebruik te kunnen maken van de informatiepositie van politieagenten is het van belang dat de dataverzameling juist wordt uitgevoerd. Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van het softwareprogramma Network Canvas (Hogan et al., 2016). Gedurende de dataverzameling is er een aantal bevindingen gedaan, met betrekking tot de dataverzameling, wat ruimte schept voor verbetering.

Allereerst is er voor dit onderzoek voor gekozen om ‘startpersonen’ aan te dragen aan de agenten, waarna de agenten vervolgens zelf de namen moesten invoeren van de contacten van deze personen. Dit vroeg veel van de cognitieve vaardigheid van de agenten – die onvoorbereid participeerden in het onderzoek en gedurende het afnemen van het interview geen gebruik mochten maken van de politiesystemen. Daarom kan het bevorderlijk zijn voor de inwinning van informatie om de criminele personen voorafgaand aan het interview in te voeren in het softwareprogramma, waardoor de namen van de mogelijk betrokken personen niet meer ingevoerd worden door de agenten. Belangrijk hierbij is wel dat de mogelijkheid om nieuwe ‘niet-geregistreerde’ personen toe te voegen niet wordt weggenomen, omdat juist deze informatie van belang is.

Ten tweede is de dataverzameling voor dit onderzoek gecombineerd met de dataverzameling van een ander onderzoek, wat mogelijk heeft geleid tot een vertekend beeld van de toegevoegde informatie. Wanneer er in het vervolg informatie uitgevraagd wordt bij de agenten over specifieke personen is het van belang om hierbij het criminele samenwerkingsverband op de juiste manier af te bakenen. Bijvoorbeeld wanneer er een opsporingsonderzoek loopt naar een specifiek samenwerkingsverband, is het belangrijk om over de juiste criminele personen informatie uit te vragen bij de agenten. Dit draagt bij aan het inzichtelijk maken welke informatie wordt toegevoegd door de agenten aan de al geregistreerde informatie over het betreffende

samenwerkingsverband. Tot slot is gedurende het afnemen van de interviews ondervonden dat het belangrijk is dat de agenten zich op hun gemak voelen tijdens het invoeren van de uitgevraagde informatie. Tijdens het afnemen van de interviews bleek dat de agenten waarbij het interview niet is afgenomen op hun eigen werkplek, maar in een aparte ruimte op het politiebureau op een andere afdeling, minder spraakzaam waren over de verschillende betrokken personen en onderlinge relaties binnen het criminele samenwerkingsverband. De agenten waarbij de interviews zijn afgenomen op de werkplek van de agenten zelf maakten gedurende de interviews een ontspannen indruk en waren open over de informatie die zij over bepaalde personen hadden.

5.4 IMPLICATIES

In de bestrijding van de georganiseerde criminaliteit en het tegengaan van de ondermijnende effecten speelt het krijgen van inzicht in criminele samenwerkingsverbanden een belangrijke rol (Abraham, et al., 2021). Deze inzichten kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van gerichtere interventies en preventieve maatregelen om de instroom in deze samenwerkingsverbanden te beperken en uitstroom te bevorderen (Abraham, et al., 2021). Met dit onderzoek is aangetoond dat het gebruik van meerdere informatiebronnen, zoals bijvoorbeeld de aanvullende informatie vanuit politieagenten, meer inzicht kan geven in de verschillende verhoudingen en contacten die er vermoedelijk zijn binnen criminele samenwerkingsverbanden. De nieuwe inzichten kunnen een doorslaggevende rol spelen in het identificeren van belangrijke personen, maar ook in het ontwikkelen van effectieve interventies om de samenwerkingsverbanden te ontmantelen en ontwrichten. Ook kan het gebruik van de politieagenten als informatiebron meer inzicht geven in de dynamiek – welke contacten nog bestaan en welke zijn verbroken – binnen een crimineel samenwerkingsverband.

Uit de aanbevelingen blijkt dat er nog ruimte is voor verbetering bij het systematisch uitvragen van extra informatie bij politieagenten. Voor het verbeteren van de informatiepositie van de politieorganisatie kan een softwareprogramma als Network Canvas en het gebruik van informatie over personen en relaties een essentiële rol spelen. Door de informatiepositie te verbeteren door het uitvragen van additionele informatie, krijgen de opsporingsinstanties beter inzicht in de criminele samenwerkingsverbanden. Deze inzichten kunnen zo bijdragen aan de ontwikkeling van gerichtere interventies en preventieve maatregelen om de georganiseerde criminaliteit te bestrijden en de ondermijnende effecten te voorkomen.

6 LITERATUUR

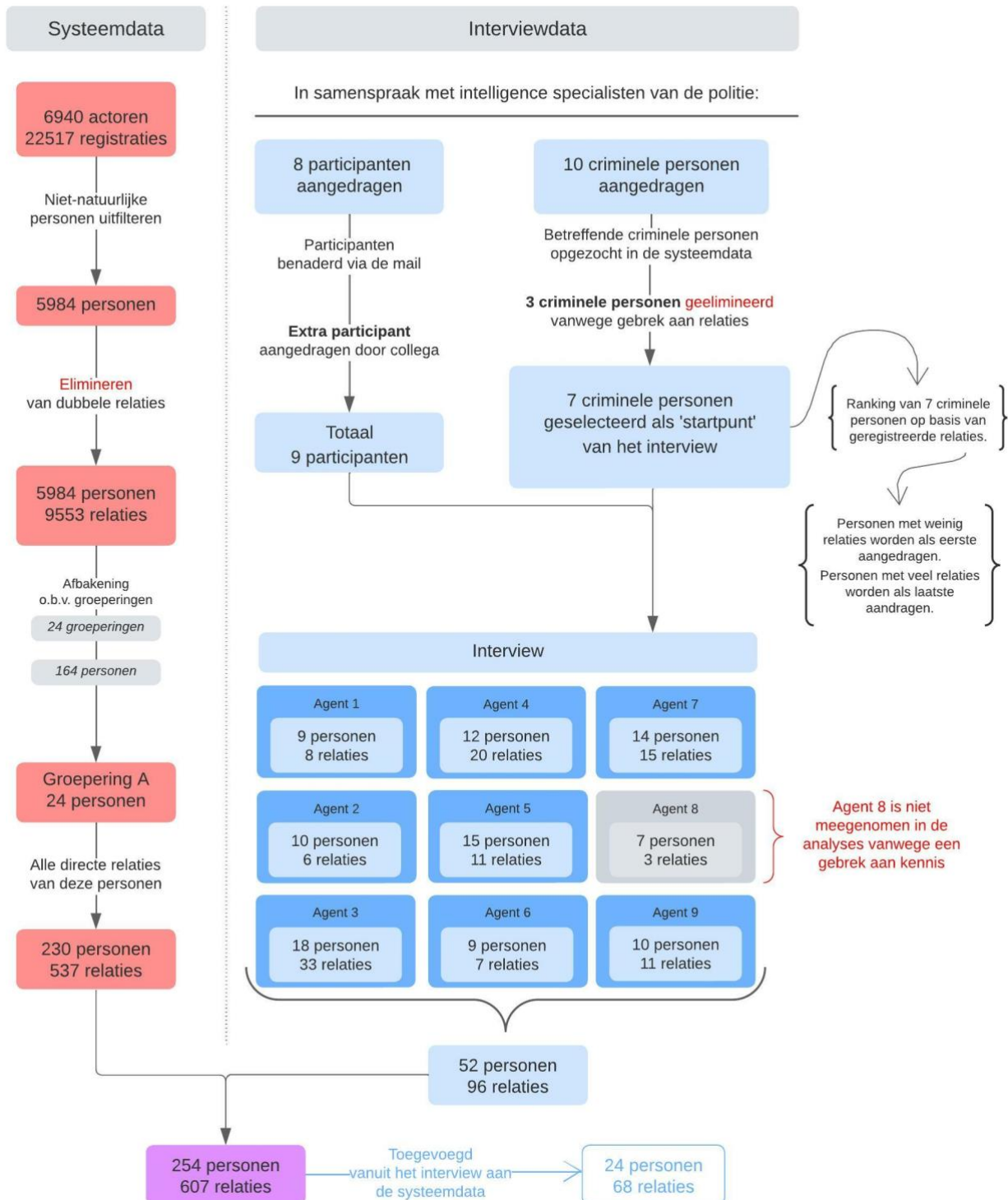
- Abraham, M., Van Dijk, B., Hofstra, D., & Spapens, T. (2021). *Aanpak georganiseerde drugsriminaliteit*. Wetenschappelijk Onderzoek en Documentatiecentrum van het ministerie van Justitie en Veiligheid. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/06/30/tk-bijlage-eindrapportage-aanpak-georganiseerde-drugsriminaliteit>
- An, W., & Liu, Y. H. (2016). keyplayer: An R Package for Locating Key Players in Social Networks. *The R Journal*, 8(1), 257-268.
- Birkett, M., Melville, J., Janulis, P., Phillips, G., Contractor, N., & Hogan, B. (2021). Network Canvas: Key decisions in the design of an interviewer-assisted network data collection software suite. *Social Networks*, 66, 114–124. <https://doi.org/10.1016/j.socnet.2021.02.003>
- Bonnie H. Erickson. (1981, 1 september). Secret Societies and Social Structure. *Social Forces*, 60(1), 188–210. <https://doi.org/10.1093/sf/60.1.188>
- Brewer, R. (2017). Controlling crime through networks. In P. Drahos (Red.), *Regulatory theory: Foundations and applications* (pp. 447–464). Amsterdam University Press. <https://doi.org/10.22459/RT.02.2017.26>
- Bright, D. & Whelan, C. (2020). *Organised Crime and Law Enforcement: A Network Perspective*. Taylor & Francis.
- Bright, D. A., Greenhill, C., Ritter, A., & Morselli, C. (2015). Networks within networks: Using multiple link types to examine network structure and identify key actors in a drug trafficking operation. *Global Crime*, 16(3), 219–237. <https://doi.org/10.1080/17440572.2015.1039164>
- Bright, D., Greenhill, C., Britz, T., Ritter, A., & Morselli, C. (2017). Criminal network vulnerabilities and adaptations. *Global Crime*, 18(4), 424–441. <https://doi.org/10.1080/17440572.2017.1377614>
- Bright, D., Koskinen, J., & Malm, A. (2018). Illicit network dynamics: The formation and evolution of a drug trafficking network. *Journal of Quantitative Criminology*, 35(2), 237–258. <https://doi.org/10.1007/s10940-018-9379-8>
- Bruinsma, G., & Bernasco, W. (2004). Criminal groups and transnational illegal markets. *Crime, Law and Social Change*, 41(1), 79–94. <https://doi.org/10.1023/b:cris.0000015283.13923.aa>
- Bruinsma, M., Ceulen, R., & Spapens, T. (2018). *Ondermijning door criminele weldoeners*. Tilburg University / Bureau Bruinsma.
- Burt, R. S. (2000). The network structure of social capital. *Research in Organizational Behavior*, 22, 345–423. [https://doi.org/10.1016/s0191-3085\(00\)22009-1](https://doi.org/10.1016/s0191-3085(00)22009-1)
- Clauset, A., Newman, M. E. J., & Moore, C. (2004). Finding community structure in very large networks. *Physical Review E*, 70(6), 066111. doi:10.1103/PhysRevE.70.066111
- Diviák, T. (2022). Key aspects of covert networks data collection: Problems, challenges, and opportunities. *Social Networks*, 69, 160–169.
- Diviák, T., Dijkstra, J. K., & Snijders, T. A. (2019). Structure, multiplexity, and centrality in a corruption network: the Czech Rath affair. *Trends in Organized Crime*, 22(3), 274-297.
- Duijn, P. A. C. (2016). *Detecting and disrupting criminal networks: A data driven approach* (Proefschrift). Geraadpleegd op 22 juni 2022, van <https://dare.uva.nl/search?identifier=447f10ad-cecf-4b95-9f8b-7cb97e84eac0>

- Duijn, P. A. C., & Klerks, P. (2014). De brug tussen wetenschap en opsporingspraktijk. *Tijdschrift voor Criminologie*, 56(4), 39-70. doi:10.5553/tvc/0165182x2014056004003
- Duijn, P. A. C., Kashirin, V., & Sloot, P. M. A. (2014). The relative ineffectiveness of criminal network disruption. *Scientific Reports*, 4. <https://doi.org/10.1038/srep04238>
- Emmel, N. (2008). *Participatory mapping: An innovative sociological method*. (Toolkit #03). Real Life Methods, University of Leeds. <https://eprints.ncrm.ac.uk/540/2/2008-07-toolkit-participatory-map.pdf>
- Erickson, B. H. (1981). Secret Societies and Social Structure. *Social Forces*, 60(1), 188–210. <https://doi.org/10.1093/sf/60.1.188>
- Fijnaut, C., Bovenkerk, F., Bruinsma, G. en Bunt, H. van de (1996). De georganiseerde criminaliteit in Nederland. Het criminologische onderzoek ten behoeve van de enquêtecommissie opsporingsmethoden. *Tijdschrift voor Criminologie*, 2, 102-119
- Freeman, L. C. (1977). A set of measures of centrality based on betweenness. *Sociometry*, 40(1), 35–41. <https://doi.org/10.2307/3033543>
- Hanneman, R. A., & Riddle, M. (2005). *Introduction to social network methods*. University of California. <http://faculty.ucr.edu/~hanneman/>
- Hogan, B., Melville, J. R., Phillips II, G. L., Janulis, P., Contractor, N., Mustanski, B. S., & Birkett, M. (2016). Evaluating the Paper-to-Screen translation of Participant-Aided sociograms with High-Risk participants. *Proceedings of the 2016 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems*. <https://doi.org/10.1145/2858036.2858368>
- Hogan, B., Melville, J. R., Phillips II, G. L., Janulis, P., Contractor, N., Mustanski, B. S., & Birkett, M. (2016). Evaluating the Paper-to-Screen translation of Participant-Aided sociograms with High-Risk participants. *Proceedings of the 2016 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems*. <https://doi.org/10.1145/2858036.2858368>
- Inspectie Justitie en Veiligheid. (2020). Lokale handhaving door de politie. Den Haag: ministerie van Justitie en Veiligheid
- Inspectie Justitie en Veiligheid. (2020). Lokale handhaving door de politie. Den Haag: ministerie van Justitie en Veiligheid
- Kadushin, C. (2012, 4 januari). *Understanding Social Networks: Theories, Concepts, and Findings* (1ste editie). Oxford University Press.
- Kleemans, E.R., E.A.I.M. van den Berg, & H.G. van de Bunt (1998). Georganiseerde criminaliteit in Nederland: Rapportage op basis van de WODC-monitor. Den Haag: WODC.
- LIEC. (2017). Jaarverslag 2017. In riec.nl. <https://www.riec.nl/documenten/jaarverslagen/2017/06/27/jaarverslag-2017>
- Ministerie van Justitie en Veiligheid. (z.d.). *Ondermijning*. rijksoverheid.nl. Geraadpleegd op 16 mei 2022, van <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/ondermijning>
- Morselli, C. (2009). *Inside Criminal Networks*. New York, NY: Springer
- Morselli, C. (2010). Assessing vulnerable and strategic positions in a criminal network. *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 26(4), 382–392. <https://doi.org/10.1177/1043986210377105>
- Morselli, C., Giguère, C., & Petit, K. (2007). The efficiency/security trade-off in criminal networks. *Social Networks*, 29(1), 143–153. <https://doi.org/10.1016/j.socnet.2006.05.001>

- Newman, M. E. J. (2006). Modularity and community structure in networks. *PNAS*, *103*(23), 8577-8582.
doi:10.1073pnas.0601602103
- Politie. (z.d.). *Informatie als belangrijkste wapen*. Geraadpleegd op 15 april 2022, van <https://kombijde.politie.nl/vakgebieden/intelligence/informatieorganisatie>
- Politie. (z.d.). *Organisatiestructuur politie regionaal en lokaal*. Geraadpleegd op 15 april 2022, van <https://www.politie.nl/informatie/organisatiestructuur-politie-regionaal-en-lokaal.html>
- Politie. (z.d.). *Wat is ondermijning?* politie.nl. Geraadpleegd op 16 mei 2022, van <https://www.politie.nl/informatie/wat-is-ondermijning.html>
- Raab, J. (2003). Dark Networks as Problems. *Journal of Public Administration Research and Theory*, *13*(4), 413–439. <https://doi.org/10.1093/jopart/mug029>
- Raub, W. (1997). *Samenwerking in duurzame relaties en sociale cohesie*. Macmillan Publishers.
- Robins, G. (2008). Understanding individual behaviors within covert networks: the interplay of individual qualities, psychological predispositions, and network effects. *Trends in Organized Crime*, *12*(2), 166–187. <https://doi.org/10.1007/s12117-008-9059-4>
- Smith, C. M., & Papachristos, A. V. (2016). Trust thy crooked neighbor: multiplexity in Chicago organized crime networks. *American Sociological Review*, *81*(4), 644-667.
- Terpstra, J. (2008). *Een onderzoek naar de uitvoering van gebiedsgebonden politiewerk*. Politie en Wetenschap. Geraadpleegd op 8 juni 2022, van <https://www.politieenwetenschap.nl/publicatie/politiewetenschap/2008/wijkagenten-en-hun-dagelijks-werk-196/>
- Terpstra, J. (2019). *Wijkagenten en veranderingen in hun dagelijks werk*. Politie en Wetenschap. Geraadpleegd op 8 juni 2022, van <https://www.politieenwetenschap.nl/publicatie/politiewetenschap/2019/wijkagenten-en-veranderingen-in-hun-dagelijks-werk-324/>
- Tops, P. W. & Van der Torre, E. J. (2015). *Wijkaanpak en ondermijnende criminaliteit*. Politieacademie. Geraadpleegd op 10 april 2022, van <https://www.politieacademie.nl/thema/gebiedsgebondenpolitie/Documents/Wijkaanpak%20en%20ondermijnende%20criminaliteit.PDF>
- Tops, P., & Tromp J. (2017). *De achterkant van Nederland, hoe onder- en bovenwereld verstrengeld raken*. Amsterdam: Uitgeverij Balans, 2017. 256 pagina's
- Van Gestel, B. & Kouwenberg, R.F. (2021). Tweede verkennende studie Liquidaties. Den Haag: WODC.
- Van Leiden, I., & Ferwerda, H. (2021, januari). *Kennis op straat: De informatiepositie van wijkagenten bij ondermijnende criminaliteit*. Politie Nederland / Bureau Beke. <https://bureaubeke.nl/publicaties/kennis-op-straat-2/>
- Wasserman, S., & Faust, K. (1994). *Social Network Analysis Methods and Applications*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511815478>
- Wickham H, Hester J, Bryan J (2022). *readr: Read Rectangular Text Data*. <https://readr.tidyverse.org>, <https://github.com/tidyverse/readr>.
- Wickham, H. (2016). *Ggplot2: Elegant graphics for data analysis* (2nd ed.) [PDF]. Springer International Publishing.

Wickham, H., Averick, M., Bryan, J., Chang, W., McGowan, L., François, R., Golemund, G., Hayes, A., Henry, L., Hester, J., Kuhn, M., Pedersen, T., Miller, E., Bache, S., Müller, K., Ooms, J., Robinson, D., Seidel, D., Spinu, V., Yutani, H. (2019). Welcome to the tidyverse. *Journal of Open Source Software*, 4(43), 1686.

7 BIJLAGE 1: FLOWCHART DATASELECTIE

8 BIJLAGE 2: GOEDKEURING ETHISCHE COMMISSIE GMW

Vroegh, L.E. <l.e.vroegh@student.rug.nl>

Onderzoeksopzet Politie Oost-Nederland

3 messages

Gijs Huitsing <g.e.huitsing@rug.nl> Thu, Apr 7, 2022 at 3:05 PM
To: "Ethics committee of Sociology, FA" <ecs@rug.nl>
Cc: "Boezelman, I." <i.boezelman@student.rug.nl>, "Vroegh, L.E." <l.e.vroegh@student.rug.nl>, "Gerritsma, D." <d.gerritsma@student.rug.nl>, "E.F.A.E. Bie, de" <e.f.a.e.de.bie@rug.nl>

Beste ethische commissie, Beste Rozemarijn,

Bijgaand de onderzoeksopzet voor de scripties van Demi Gerritsma, Lotte Vroegh en Ilse Boezelman voor het verzamelen van 'zachte feiten' bij (wijk)agenten.

Wij twijfelen of uitgebreide ethische toetsing nodig is, omdat er sprake is van zeer gevoelige informatie. Deze wordt echter verzameld binnen de politieorganisatie bij volwassen professionals die zelf kunnen besluiten over deelname. Goedkeuring en ondersteuning voor het onderzoek is gegeven door de leiding van de DRIO (Dienst Regionale Informatie Organisatie) en Teamleiding A&O (Analyse & Onderzoek). De verzamelde informatie komt na het onderzoek niet beschikbaar voor derden.

Graag horen we of de informatie in dit document volstaat en dat geen verdere procedure nodig is, zodat de studenten de dataverzameling kunnen starten.

Vriendelijke groet, Gijs.

 Politie Oost-NL Onderzoeksopzet v2 0704 Ethische Commissie.docx
26K

, ECS <ecs@rug.nl> Thu, Apr 14, 2022 at 3:51 PM
To: Gijs Huitsing <g.e.huitsing@rug.nl>
Cc: "Boezelman, I." <i.boezelman@student.rug.nl>, "Vroegh, L.E." <l.e.vroegh@student.rug.nl>, "Gerritsma, D." <d.gerritsma@student.rug.nl>, "E.F.A.E. Bie, de" <e.f.a.e.de.bie@rug.nl>

Beste Gijs,

Dank voor het sturen van de onderzoeksopzet van de drie scripties waarbij interviews worden afgenomen met wijkagenten, waarbij mogelijk gevoelige informatie gedeeld wordt. Omdat de onderzoeksdeelnemers als wijkagent (en niet als individu) worden bevestigd, gaat het hier om expert-interviews.

Op basis van de goed uitgewerkte onderzoeksopzet constateert de commissie dat de deelnemers goed worden geïnformeerd over het doel van het onderzoek, de informatie die gevraagd wordt, de wijze van afnemen, en dat deelname vrijwillig is. De opslag van de data en de – beperkte – duur hiervan en toegang tot de data zijn duidelijk geregeld. De technische kant van de dataverzameling wordt niet verder toegelicht, maar we gaan ervan uit dat er met veilige (politie)apparatuur gewerkt zal worden.

Op grond van de combinatie van expert-interviews met goede informatie aan deelnemers, informed consent en datamanagement is een volledige toetsing van het onderzoek door de ECS niet nodig.

Nog een laatste opmerking: In de toestemmingsverklaring staat dat de deelnemer begrijpt dat er "geen opnames" gemaakt worden. Het woordje *geen* moet hier weg.

Vriendelijke groet,
namens de gehele commissie

Rozemarijn

ECS - Ethics Committee of Sociology

9 BIJLAGE 3: INFORMATIEBRIEF & TOESTEMMINGSFORMULIER

INTERVIEW PARTICIPANTEN

Beste collega,

Het bestrijden van drugscriminaliteit in de regio Oost-Nederland staat hoog in het vaandel bij de politie en het domein van Justitie en Veiligheid. Deze complexe, criminele samenwerkingsverbanden zijn veelal verweven in de sociale structuren en komen daarmee tot uiting in de lokale buurten en wijken van de samenleving.

In het bijzonder vervult de agent op straat een belangrijke rol in het signaleren, vergaren en delen van de informatie die afkomstig is van de straat. Jullie behoren tot de spil van het lokale veiligheidsbeleid en zijn de ‘oren en ogen’ van de woonwijken, bedrijvencomplexen en ontmoetingsplekken in de regio. Dit is de reden waarom wij onderzoek doen naar kennis van politieagenten op straat over criminele samenwerkingsverbanden die actief zijn in lokale buurten- en wijken.

Om deze informatie te verzamelen zouden wij graag in gesprek gaan met agenten over criminele samenwerkingsverbanden, de onderlinge relaties, criminele markten, rollen en de impact van de criminele activiteiten op de buurt. Gedurende het gesprek zal er gebruik worden gemaakt van een softwareprogramma om het gesprek te structureren en om zoveel mogelijk informatie te verkrijgen. Voorafgaand aan het gesprek worden er verschillende personen aangedragen als startpunt.

Dit onderzoek levert mogelijk meer kennis op over criminele samenwerkingsverbanden, waardoor de informatiepositie van de politie versterkt. Bovendien draagt de uitkomst van dit onderzoek mogelijk bij het verbeteren van de samenwerking tussen intelligence, opsporing en agenten op straat.

Staat u er voor open om met ons een gesprek te voeren over lokale criminele samenwerkingsverbanden?

Samenvattend:

- We zoeken een aantal politiemedewerkers die kennis hebben over de lokale criminele samenwerkingsverbanden;
- Deelname aan het onderzoek is vrijwillig;
- Het gesprek duurt 60 tot 90 minuten;
- Er worden **geen** audio-opnames gemaakt;
- De data worden anoniem verwerkt;
- De interviewers zijn door de politie gescreend en bevoegd om gevoelige informatie uit te vragen;
- De politiemedewerkers ondertekenen een toestemmingsverklaring voor de deelname voorafgaand het gesprek;
- Alle data worden opgeslagen en verwerkt in het beveiligde politiesysteem van de politie en na afronding van het onderzoek vernietigd.

Mocht u nog vragen hebben naar aanleiding van deze brief. Neem gerust contact met ons op.

Met vriendelijke groet,

Lotte Vroegh en Demi Gerritsma

Afdeling Analyse & Onderzoek | Politie-eenheid Oost-Nederland

TOESTEMMINGSFORMULIER

Betreft: *onderzoek naar de kennis van politieagenten op straat over criminele samenwerkingsverbanden*

Participant

Ik verklaar hierbij dat ik op voldoende wijze ben ingelicht over de aard, methode en het doel van het onderzoek.

Daarbij begrijp ik dat:

- ik mijn medewerking aan dit onderzoek kan stoppen op ieder gewenst moment en zonder opgave van reden;
- gegevens anoniem worden verwerkt, zonder herleidbaar te zijn tot de persoon;
- er géén opnamen worden gemaakt van het interview.

Ik verklaar dat ik:

- geheel op basis van vrijwilligheid mee werk aan dit onderzoek;
- de uitkomsten van dit interview verwerkt mogen worden in een masterscriptie, op een dusdanige wijze dat de privacy van mij als informant en van de subjecten gewaarborgd is.

Naam:

Datum: ____ - ____ - ____

Handtekening:

Onderzoekers

Wij hebben mondeling en ondubbelzinnig toelichtingen verstrekt aan de participant over de aard, methode en het doel van het onderzoek. Wij verklaren ons bereid nog opkomende vragen over het onderzoek naar vermogen te beantwoorden.

Namen:

Datum: ____ - ____ - ____

Handtekeningen:

10 BIJLAGE 4: INTERVIEWSCHEMA

Interviewvragen	Antwoord(en)	Bron	Literatuur
1 Met wie gaat [naam] om?	[persoonsnamen] invoeren	Stark & Krosnick (2017); Hogan et al. (2020); Birkett et al. (2021).	Het systematisch uitvragen van informatie wordt gedaan met behulp van het softwareprogramma Network Canvas. Het programma stelt onderzoekers in staat om netwerk interacties op een structurele, systematische wijze op te vragen.
2 Wie gaat met wie om?	[lijnen trekken tussen personen]		
2.1 Waarom gaan deze twee personen met elkaar om? [mogelijk om meerdere antwoorden te selecteren]	☐ Familie; ☐ Samenwerking; ☐ Vrienden; ☐ Etniciteit/Herkomst; ☐ Concurrent/Rivaal; ☐ Dreiging/Slachtoffer; ☐ Gedeelde vrijetijdsbesteding; ☐ Overig; [aanvullen mogelijk]	Ferwerda, Arts, De Bie & Van Leiden (2005).	<p>De vraag over de bindingsmechanismen van de subjecten is gebaseerd op de vraag gebieden uit de aandachtspuntenlijst georganiseerde criminaliteit. Deze aandachtspuntenlijst, samengesteld door het WODC in samenwerking met Bureau Beke, wordt als instrument gebruikt om afgeronde opsporingsonderzoeken en/of criminele samenwerkingsverbanden te analyseren.</p> <p>In de aandachtspuntenlijst wordt onderscheid gemaakt tussen vier soorten bindingsmechanismen: sociale relaties, financiële gewin, dreiging of andere bindingsmechanismen. Ten eerste kunnen ‘sociale relaties’ als familieleden, vriendschappen, herkomst en werk gerelateerde collega’s een verbindende factor zijn om crimineel gedrag te vertonen of een crimineel netwerk te vormen. Ten tweede kan ‘financiële gewin’ als inkomsten en beloningen een belangrijke drijfveer zijn om een crimineel gedrag te vertonen of een crimineel netwerk te vormen. Ten derde kan ‘dreiging’ als geweldpleging of het dreigen met sancties een belangrijke drijfveer zijn. Tot slot kunnen andere bindingsmechanismen een verbindende factor zijn, zoals de etnische achtergrond of een gezamenlijk detentieverleden van personen in een crimineel netwerk. Voor het huidige onderzoek is het relevant om deze bindingsmechanismen van de personen uit het criminele netwerk te analyseren. Tijdens de interviews met de betreffende (wijk)agenten worden deze vier categorieën bindingsmechanismen</p>

				uitgevraagd, zodat de aard van de sociale relaties van de personen uit het criminele samenwerkingsverbanden in kaart worden gebracht.
2.2	Is dit een criminele relatie?	☐ Ja ☐ Nee		
2.3	Waarop is deze informatie gebaseerd? [meerdere antwoorden mogelijk]	☐ Politiesystemen; ☐ Collega's; ☐ Ketenpartners; ☐ Losse contacten in de wijk (burgers); ☐ Vaste contacten in de wijk (informanten); ☐ Sociale media; ☐ Eigen observatie; ☐ Vermoeden.	Terpstra (2019).	<p>In opdracht van Politie & Wetenschap is er door Terpstra (2019) onderzoek gedaan naar het werk van de wijkagent in de huidige omstandigheden. Als onderdeel van dit onderzoek wordt de informatiepositie van de wijkagent besproken. Uit het onderzoek blijkt dat wijkagenten verscheidene manieren hanteren om aan informatie te komen. Allereerst beginnen wijkagenten hun dag vaak met het raadplegen van dagrapporten en mutaties in de politiesystemen. De politiesystemen beschikken niet alleen informatie over problemen en incidenten die zich hebben voorgedaan, maar ook wat collega's in die gevallen hebben gedaan. Deze informatie kan voor de wijkagent aanleiding zijn om zich er dieper in te verdiepen, bijvoorbeeld door een betrokken collega naar meer informatie te vragen over de betrokken wijkbewoners, of zelf langs te gaan bij de betreffende bewoners en/of de situatie met eigen ogen te bekijken.</p> <p>Een andere informatiebron voor de wijkagent zijn de partnerinstellingen (ketenpartners). Soms nemen partners contact op met de wijkagent, informeren over gebeurtenissen of problemen in de wijk, vragen in hoeverre de agent hiervan op de hoogte is en eventueel betrokken is bij de aanpak hiervan. Andersom nemen wijkagenten soms contact op met een van hun partners voor nadere informatie.</p> <p>Wijkagenten hebben vaak enkele vaste contacten in de wijk die hen van informatie voorzien over gebeurtenissen en personen in hun buurt. Soms ligt het initiatief tot contact bij de wijkagent. In andere gevallen neemt de bewoner zelf contact op, via de mail, SMS of telefoon.</p> <p>Tot slot krijgen wijkagenten ook informatie rechtstreeks uit de wijk. Bewoners bellen of mailen. Ook worden de agenten aangesproken op straat door bewoners, die hen vertellen over wat zich in de wijk afspeelt. Sommige wijkagenten worden ook benaderd via sociale media. Soms doet een burger een melding bij de wijkagent via Facebook en ook leden van WhatsApp-groepen brengen regelmatig informatie onder de aandacht van de wijkagent. Voor de meeste wijkagenten blijft het zelf regelmatig in de wijk aanwezig zijn een belangrijke strategie om aan informatie te komen. Zoals beschreven zijn voor de wijkagent onder meer meldingen, telefonische vragen of terugbelverzoeken aanleiding om de betreffende bewoners bij voorkeur zelf thuis op te zoeken. Dit wordt deels</p>

gemotiveerd omdat dit nieuwe informatie kan opleveren. Bovendien wordt verondersteld dat als bewoners de wijkagent eenmaal persoonlijk kennen, zij een volgende keer gemakkelijker informatie aan hem zullen verstrekken.

3 Extra informatie over personen

<p>3.1 Is deze persoon crimineel of niet? [Filter voor de subjecten] [Enkel de criminele nodes worden meegenomen in vervolg vragen]</p>	<p>☐ Ja, crimineel ☐ Nee, geen crimineel</p>	<p>(politieacademie, z.d.), (Weerman et al., 2021), (NJI, z.d.).</p>	<p>Een crimineel persoon is een individu die delinquent gedrag vertoont (politieacademie, z.d.). Delinquent of crimineel gedrag is een verzamelterm voor verschillende soorten gedrag die volgens de wet strafbaar zijn en die daarom tot een boete of staf kunnen leiden (NJI, z.d.), bijvoorbeeld vandalisme, diefstal en geweld, maar ook de meer georganiseerde en geavanceerde vormen van criminaliteit zoals drugs- en mensenhandel, of afpersing (Weerman et al., 2021).</p>
<p>3.2 Persoonlijke gegevens</p>	<p>Geslacht; ☐ Man ☐ Vrouw</p> <p>Leeftijdscategorie: ☐ 0 - 11 ☐ 12 - 18 ☐ 19 - 25 ☐ 26 - 35 ☐ 36 – 45 ☐ 46 - 65 ☐ 65+</p> <p>Nationaliteit; ☐ Nederlandse ☐ Marokkaanse ☐ Turkse ☐ Antilliaanse ☐ Poolse ☐ Iraakse ☐ Syrische ☐ Onbekend</p>	<p>De vraag over de persoonlijke gegevens van de subjecten is gebaseerd op de vraaggebieden uit de aandachtspuntenlijst georganiseerde criminaliteit. Deze aandachtspuntenlijst, samengesteld door het WODC in samenwerking met Bureau Beke, wordt als instrument gebruikt om afgeronde opsporingsonderzoeken en/of criminele samenwerkingsverbanden te analyseren.</p>	

		☐ Anders, namelijk: [open antwoord mogelijkheid]		
3.3	Markten Binnen welke criminele markten is deze persoon actief? [mogelijk om meerdere antwoorden te selecteren]	☐ Synthetische drugs ☐ Cocaïne ☐ Hennep ☐ Excessief geweld (Afpersing; Liquidatie; Geweld; Bedreiging; Ontvoering) ☐ Cybercrime ☐ Financieel (Fraude; Oplichting; Illegaal Gokken; Witwassen; Crimineel vermogen) ☐ Openbare orde ☐ Mensenhandel ☐ Milieucriminaliteit ☐ Terrorisme, Extremisme en Radicalisering.	Duijn, Kashirin & Sloot (2014).	<p>In de opsporing en de criminologie wordt veelvuldig gebruik gemaakt de van de Hyperion-methodiek, waarbij op een systematische en gestructureerde wijze (groepen) individuen of objecten worden bestudeerd. Binnen de Hyperion-methodiek staan twee methoden centraal, namelijk de taxonomie in combinatie met crimescripting en het uitvoeren van een sociale netwerkanalyse. Met taxonomie worden individuen of objecten op een gestructureerde wijze in groepen verdeeld en vervolgens bestudeerd en vergeleken. Binnen deze methodiek wordt een onderscheid gemaakt tussen 35 verschillende criminele markten, zoals de criminele markten cocaïne, geweld/bedreiging, liquidatie/moord/doodslag, milieucriminaliteit, ondergronds bankieren, witwassen etc.</p> <p>In onderhavig onderzoek worden de criminele markten gericht op drugscriminaliteit centraal gesteld. Dit betekent dat de criminele markten cocaïne, hennep en synthetische drugs de volledige aandacht krijgen. Overigens kunnen de overige markten wél door de deelnemers bij de betreffende subjecten worden geselecteerd. Het kan namelijk voorkomen dat een subject op meerdere criminele markten actief is. De subjecten die minimaal op één criminele drugsmarkt actief is, worden meegenomen in de volgende vragen.</p>
3.4	Rollen Welke rol vervult deze persoon binnen het criminele netwerk?	[open antwoord mogelijkheid]	Duijn, Kashirin & Sloot (2014).	Doorgaans worden criminele activiteiten op een stapsgewijze manier uitgevoerd door verschillende personen die rollen vervullen binnen verschillende criminele markten. Door middel van de methode ‘crime scripting’ worden criminele activiteiten in stapsgewijze fasen opgedeeld, waarbinnen ook rollen van personen in beeld worden gebracht. De rollen schetsen een beeld van hoe het criminele netwerk opereert, maar deze rollen hebben ook een functie in het laten voltooiën van het criminele proces.
3.5	De impact van de criminele activiteiten op de omgeving	☐ Ja ☐ Nee		

Heeft deze persoon vanwege zijn criminele activiteiten impact op de omgeving?			
3.5	<p>De impact van de criminele activiteiten op de omgeving</p> <p>Waar heeft deze persoon impact op, mede dankzij zijn criminele activiteiten?</p>	☐ Beïnvloeding van bestuurlijke instanties en politie; ☐ Aangetast vertrouwen onder politieagenten; ☐ Maatschappelijke aanvaarding van misdaadgeld; ☐ Ondermijnende concurrentie; ☐ Instituten die zich inzetten voor maatschappelijke ontwikkeling. ☐ Onbekend. ☐ Anders, namelijk: [open antwoord mogelijkheid]	<p>Kruisbergen, Leukfeldt, Kleemans & Roks (2018).</p> <p>Criminelen kunnen gebruik maken van diensten uit de bovenwereld om de diensten uit de onderwereld goed te laten verlopen. De mogelijkheid bestaat dat deze criminele activiteiten zichtbaar worden in wijken en buurten waar normale burgers leven. De (wijk)agent is de spil in het lokale veiligheidsbeleid en is daarmee een eerste aanspreekpunt voor burgers. Dit betekent dat de (wijk)agent zicht heeft op de welke criminelen in een buurt- of wijk actief zijn en welke impact dit heeft op de burgers in de betreffende wijk.</p> <p>Door Tops en van der Torre (2015) worden verschillende vormen van impact van ondermijnende criminaliteit genoemd, namelijk;</p> <p>(a) Beïnvloeding van de gezagspositie van bestuurlijke instanties en politie. De georganiseerde criminaliteit tast de gezagspositie van bestuurlijke instanties en politie aan doordat het lastig is voor deze instanties om te reageren op de incongruenties die ontstaan in de wijk als gevolg van de georganiseerde criminaliteit (Tops & van der Torre, 2015). Bijv. Jongeren in dure auto's die zich slecht aan de verkeersregels houden, omdat zij gemakkelijk een verkeerboete kunnen betalen;</p> <p>(b) Aangetast vertrouwen onder politieagenten. Zichtbare verschijningsvormen van georganiseerde criminaliteit worden ook door politieagenten gesignaleerd en herkend, echter is er in sommige gevallen onvoldoende bewijs om daadwerkelijk tegen deze criminaliteit op te treden. Politieagenten kunnen dit frustrerend vinden, aangezien zij vanuit hun positie de plicht kunnen voelen om direct te handelen. Aansluitend verliezen zij het vertrouwen in bestuurlijke instanties, dit zijn instanties die 'groen' licht geven om de daders op te pakken, bijvoorbeeld het OM. Als gevolg gaan politieagenten bij het waarnemen van criminele activiteiten of daders bij voorbaat al denken dat het optreden geen zin zal hebben en zullen daardoor de waarnemingen niet registreren.;</p> <p>(c) Sluipende maatschappelijke aanvaarding van misdaad(geld). Er is een sluipende maatschappelijke acceptatie van misdaad(geld) om probleemwijken ontstaan. Dit neemt verschillende verschijningsvormen aan, zo wordt er op verschillende manieren geprofiteerd van crimineel geld bijvoorbeeld doordat jongeren met crimineel geld een bijdrage leveren aan de levensvoorziening van het gezin (Tops & van der Torre, 2015);</p>

			<p>(d) Aangetaste ondermijnende concurrentie. De daders in de georganiseerde criminaliteit profiteren van conventionele instituties om criminele activiteiten zo succesvol mogelijk uit te voeren. Deze ondermijnende effecten van de georganiseerde criminaliteit kunnen worden terug gezien in bijvoorbeeld onroerend goed, winkels, sportcomplexen en horeca. Aansluitend zorgt de inbedding van illegale bedrijven en diensten in een gebied of winkelstraat voor een toenemende concurrentie met de legale bedrijven en diensten. Het gevaar bestaat dat deze illegale bedrijven en diensten, de legale bedrijven en diensten uit het straatbeeld concurreren, waardoor de illegale instituties overblijven en zich eventueel kunnen uitbreiden. Deze vermenging kan uiteindelijk zorgen voor een vermindering in het gevoel van veiligheid en leefbaarheid in de samenleving.;</p> <p>(e) Aantasting van instituten die zich inzetten voor maatschappelijke ontwikkeling. De nabijheid van criminele kansen en van criminele rolmodellen is een factor waar frontlijnmedewerkers mee te maken krijgen (Tops & van der Torre, 2015). Deze frontlijnmedewerkers zijn mensen die zich inzetten als jongerenwerker, straatcoach of gezinscoach en mensen stimuleren om te leren, werken en zich op deze manier maatschappelijk te ontwikkelen. Jongeren wikken en wegen over welk pad ze opslaan; het respectabele of criminele pad. Waarbij het respectabele pad vaak lang is en veel uitdagingen kent en het criminele pad sneller te belopen is. Op deze manier wordt het effect van de instituten die zich richten op legale kansen aangetast door de kansen die georganiseerde criminaliteit met zich meebrengt voor jongeren;</p>
3.6	Zichtbaarheid van crimineel persoon voor de agent op straat. Hoe vaak wordt deze persoon gezien door jou als politieagent?	Schaal (1- 5) 1 = Nooit 2 = Jaarlijks 3 = Maandelijks 4 = Wekelijks 5 = Dagelijks	De term zichtbaarheid zegt iets over hoe zichtbaar betreffende criminelen zijn voor opsporingsinstanties, bijvoorbeeld voor de politie. Zoals eerder beschreven, bestaat de mogelijkheid dat personen die criminele activiteiten uitvoeren, zichtbaar worden in de wijken en buurten waar normale burgers leven. Het is van belang dat de (wijk)agent zich in deze directe omgeving bevindt en actief op zoek gaat naar verdachte personen. Op deze manier kunnen zij criminele personen herkennen, daarop interventies plegen en de veiligheid in de leefomgeving vergroten (van Leiden & Ferwerda, 2021).
3.7	Benaderbaarheid Is deze persoon benaderbaar voor jou als politieagent?	☐ Ja ☐ Nee	De benaderbaarheid van personen zegt iets over het gemak waarmee iemand bereikbaar en aanspreekbaar is voor anderen. Dit kan mogelijk een belangrijke rol spelen bij het verzamelen van informatie over de wijk en haar bewoners, wat een belangrijk doel is van het gebiedsgebonden politiewerk (Terpstra, 2018). Agenten die belangstelling tonen aan burgers en betrokken zijn binnen de wijk, kunnen burgers helpen bij

problemen, hen geruststellen en het vertrouwen in de politie bevorderen (Terpstra, 2018). Het krijgen van vertrouwen binnen besloten gemeenschappen met een wantrouwende opstelling naar de buitenwereld is echter niet vanzelfsprekend (Bervoets & Bruinsma, 2017), ook wat betreft burgers met een calculerende en veeleisende opstelling tegenover de politie.

4 Evaluatievragen Network Canvas

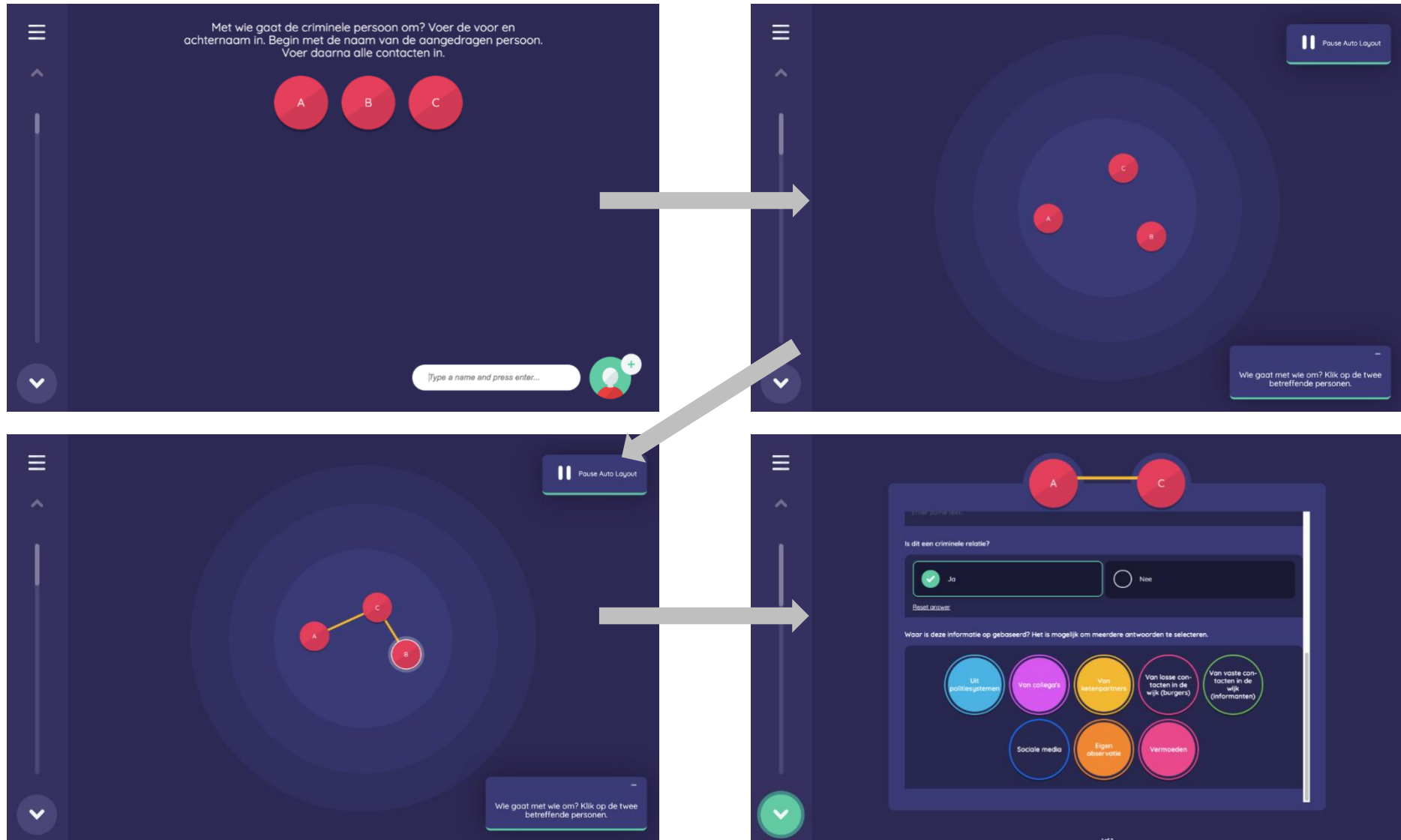
4.1 Ik vond het leuk om gebruik te maken van Network Canvas

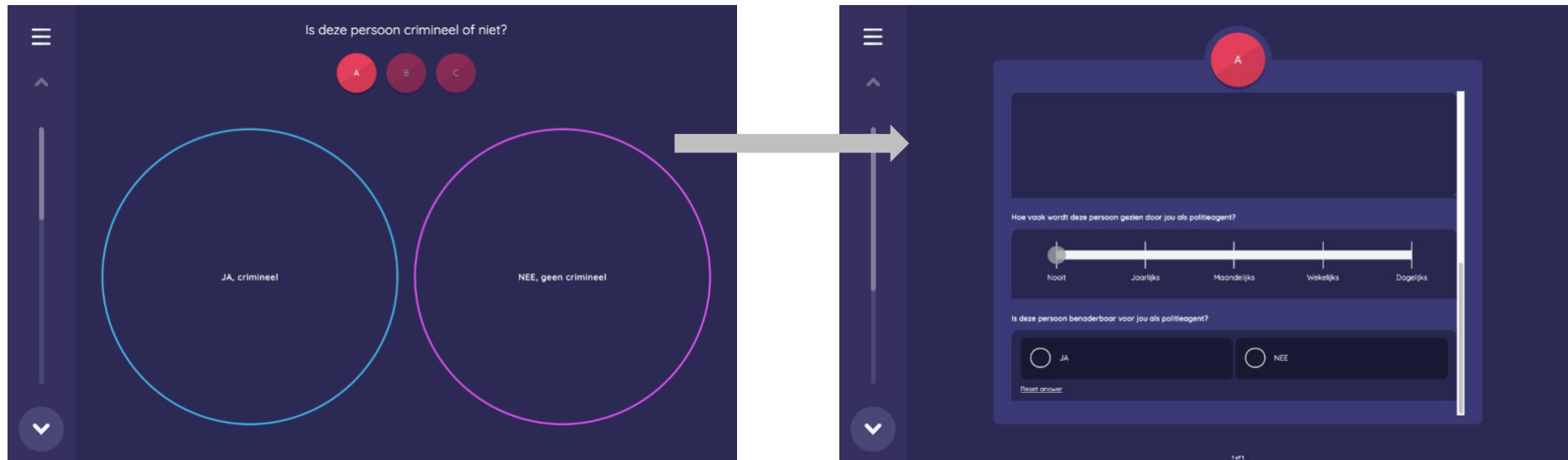
Schaal (1-5)
 1 = Helemaal mee oneens
 2 = Oneens
 3 = Neutraal
 4 = Eens
 5 = Helemaal mee eens

4.2 Ik vond het gemakkelijk om gebruik te maken van Network Canvas

Schaal (1-5)
 1 = Helemaal mee oneens
 2 = Oneens
 3 = Neutraal
 4 = Eens
 5 = Helemaal mee eens

11 BIJLAGE 5: VISUELE WEERGAVE NETWORK CANVAS

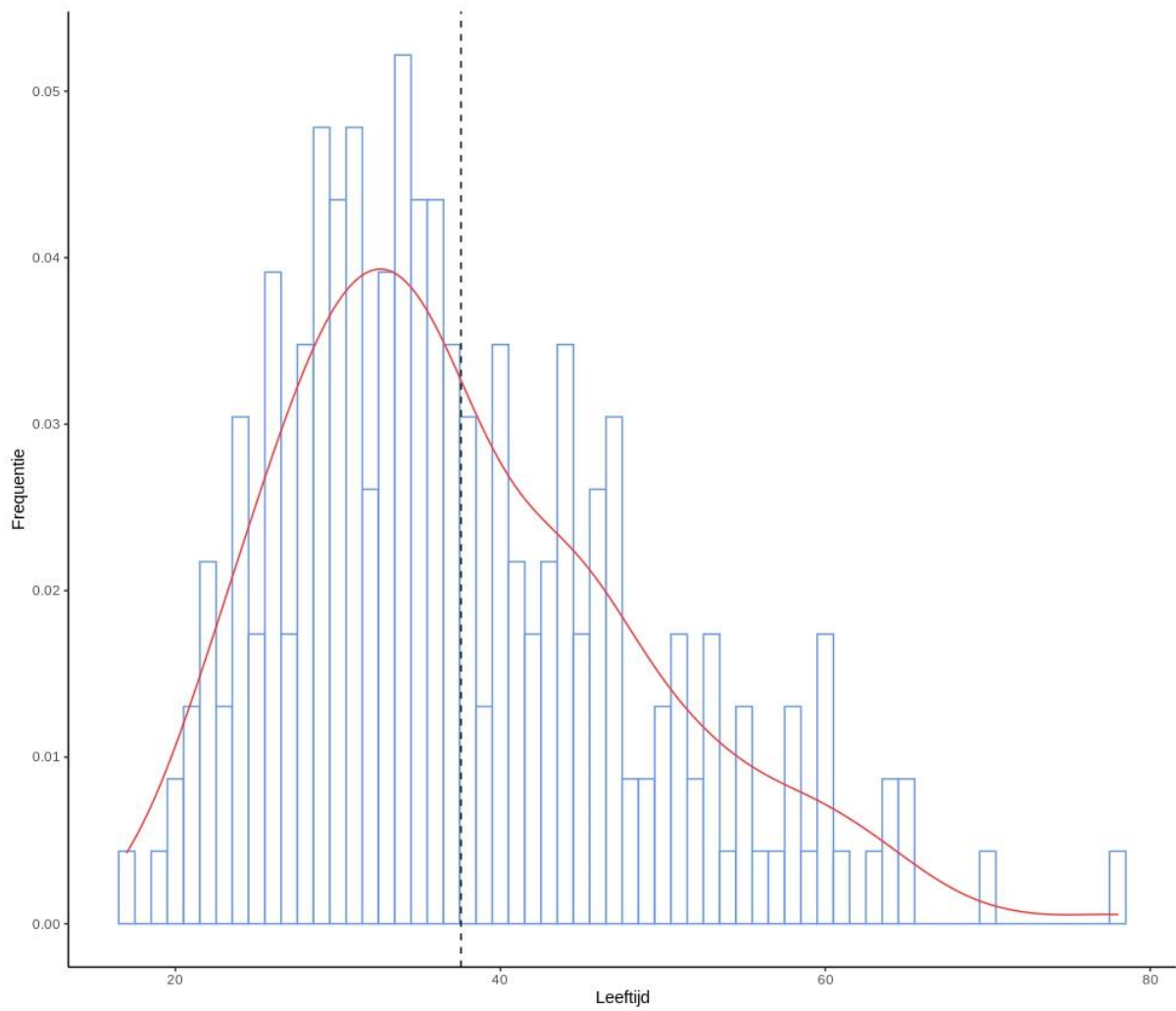

12 BIJLAGE 6: OVERZICHT VAN RANGSCHIKKING 'STARTPERSONEN' VOOR DE INTERVIEWS

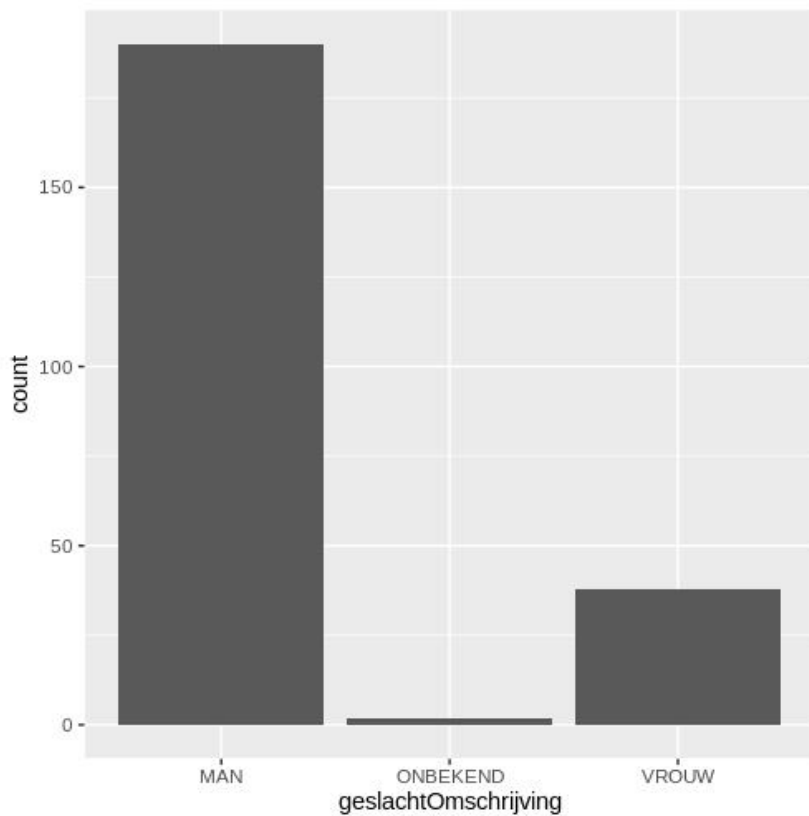
Tabel 8: Overzicht van 'ranking' startpersonen interview.

	ID 'Startpersoon' (groep)	Aantal geregistreerde relaties
1	180 (A)	7
2	541(B)	36
3	209 (A)	15
4	247 (B)	50
5	316 (A/B)	32
6	144 (A)	64
7	1427 (B)	58

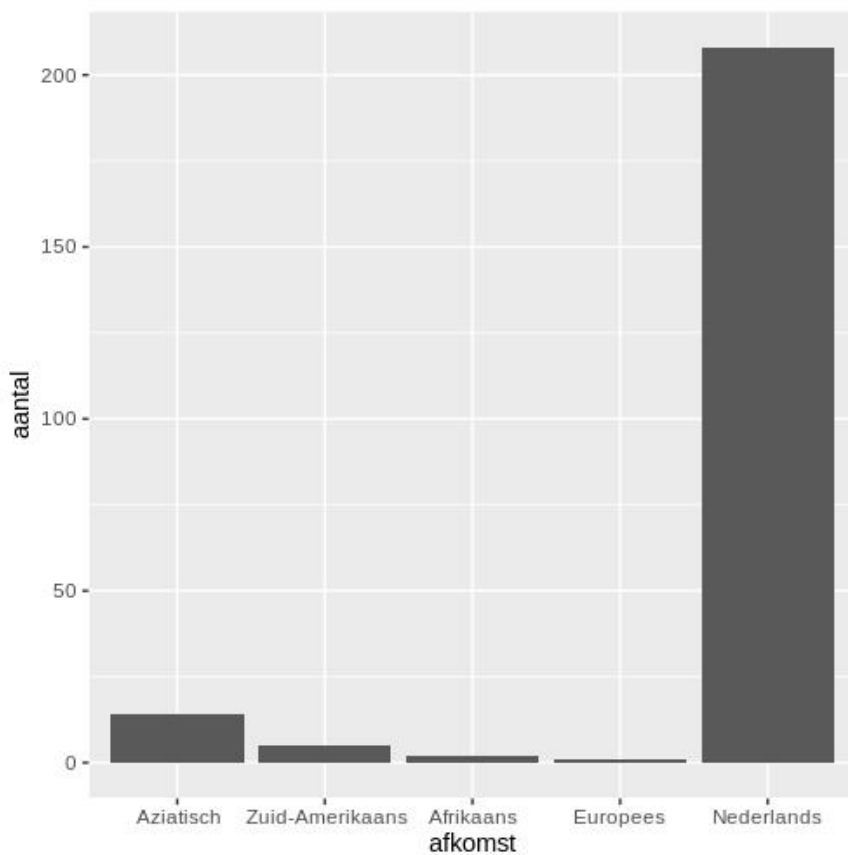
13 BIJLAGE 7: FIGUREN UNIVARIATE ANALYSES

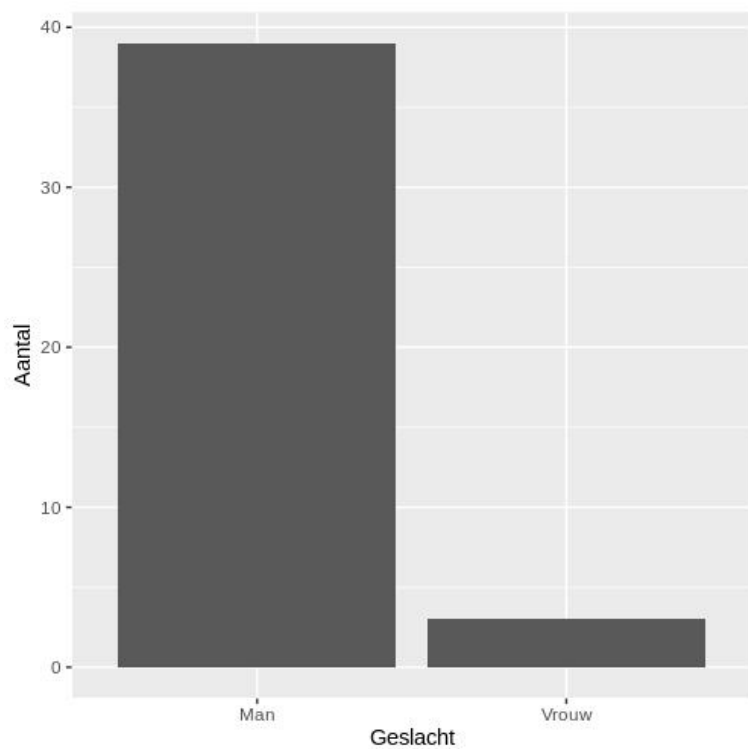
Figuur 6: Histogram leeftijd van netwerk o.b.v. systeemdata

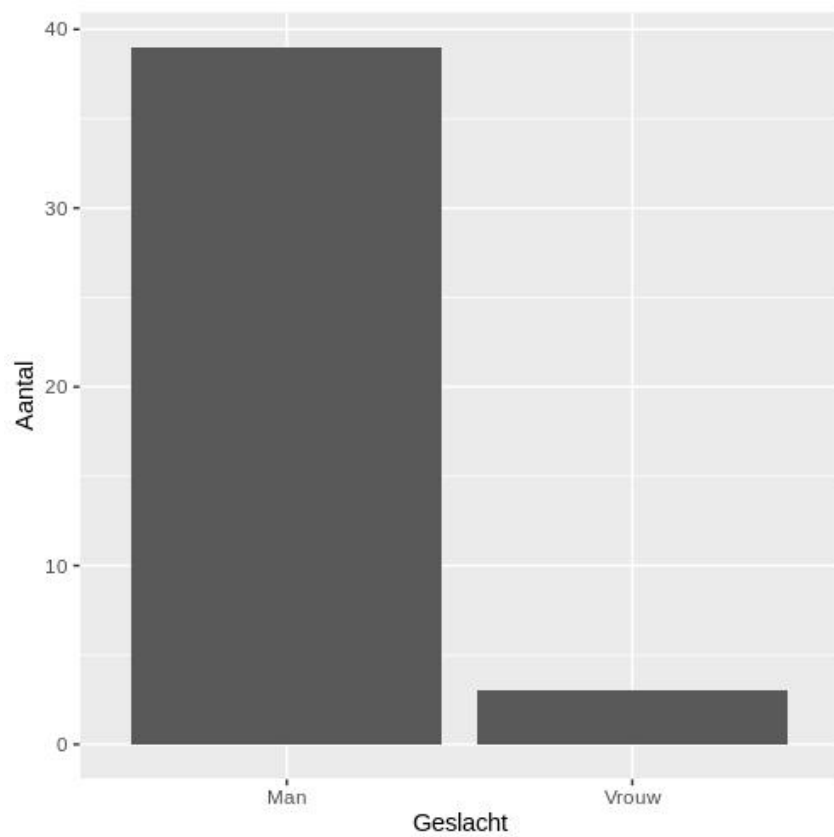
Figuur 7: Barplot van geslacht in netwerk o.b.v. systeemdata

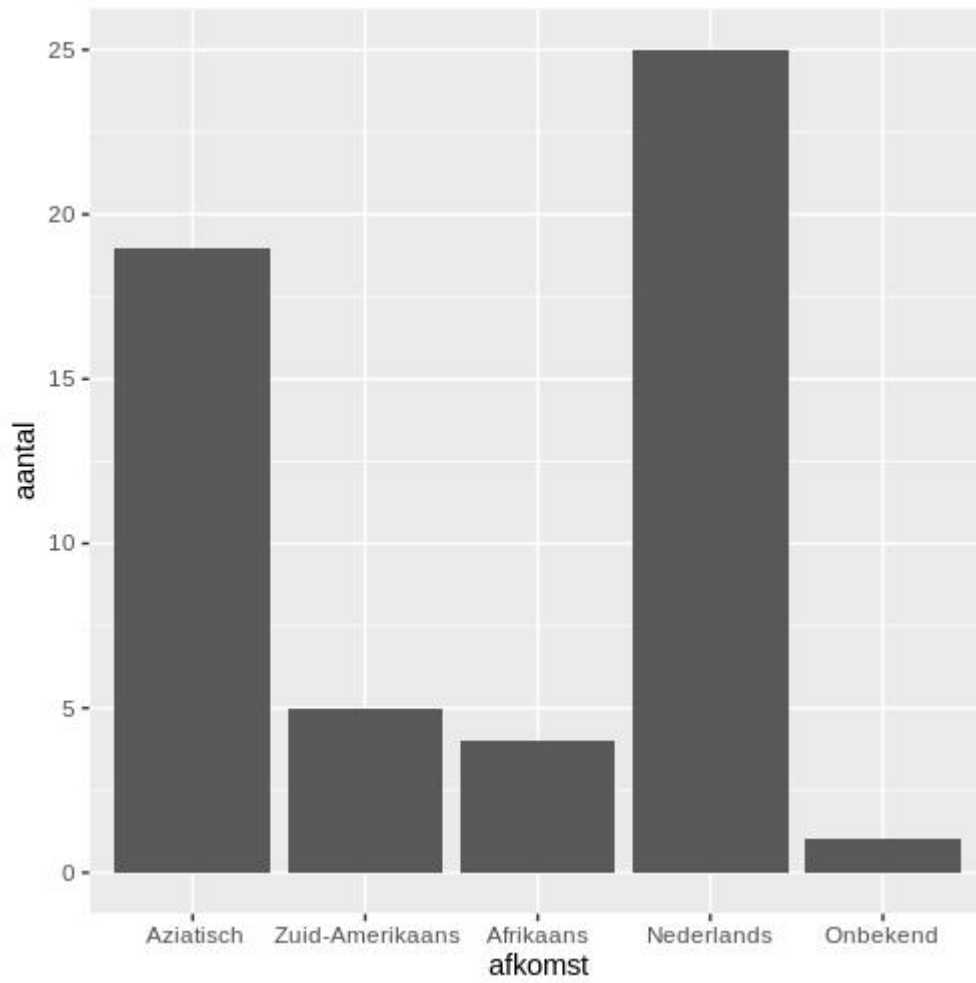
Figuur 8: Barplot van afkomst in netwerk o.b.v. systeemdata

Figuur 9: Barplot van geslacht in netwerk o.b.v. interviewdata

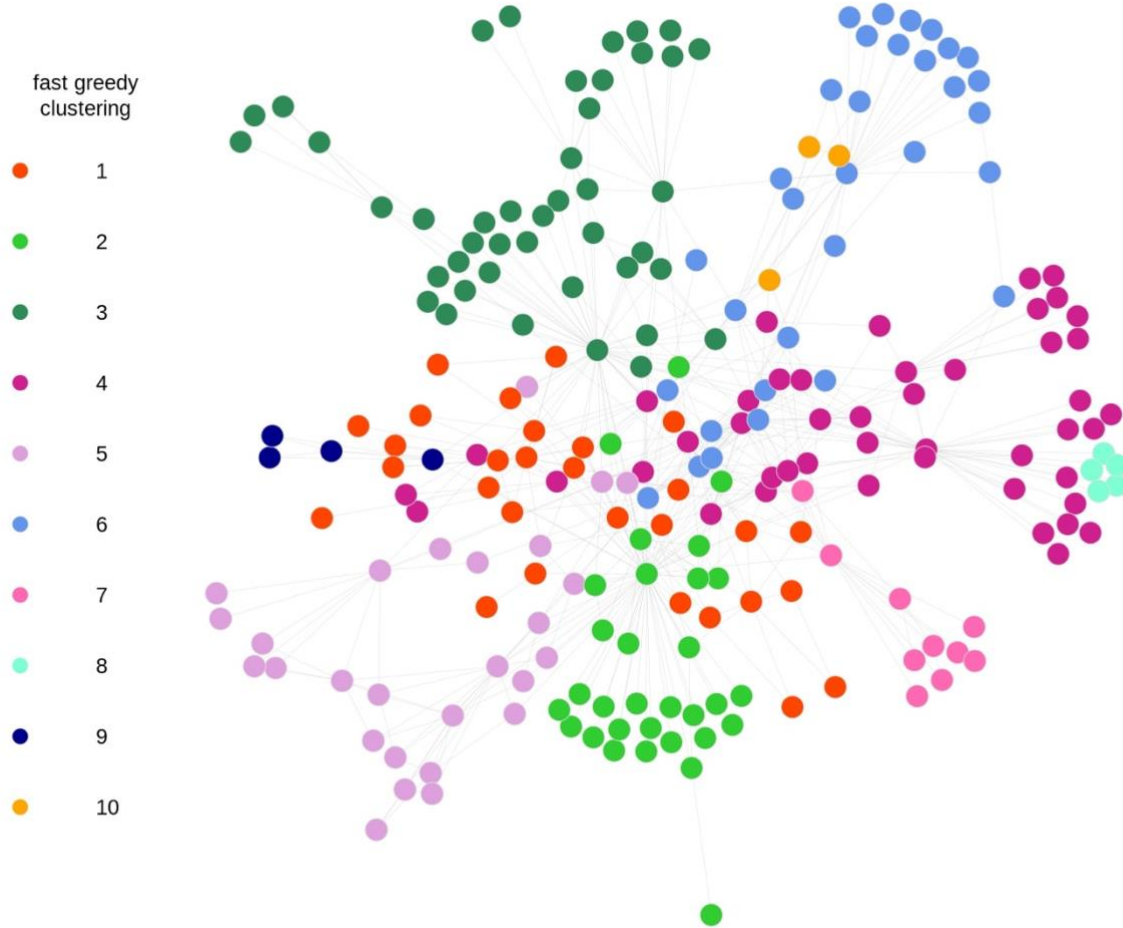
Figuur 10: Barplot van geslacht in netwerk o.b.v. interviewdata

Figuur 11: Barplot van afkomst in netwerk o.b.v. interviewdata

14 BIJLAGE 8: VISUELE WEERGAVE CLUSTERING

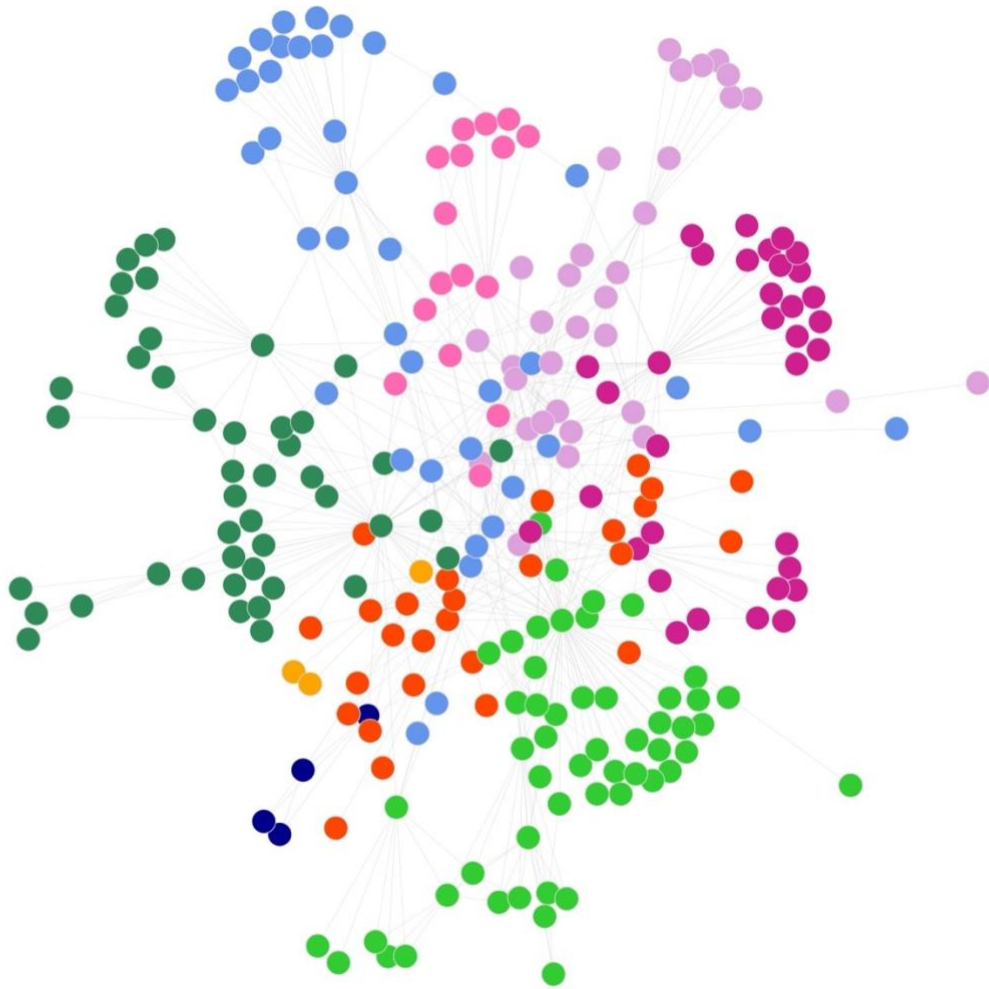
Cluster	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Aantal nodes	29	31	43	46	27	32	10	5	4	3

Cluster	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Aantal nodes	16	54	34	38	27	45	35	4	3

fast greedy clustering

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9

15 BIJLAGE 9: OVERZICHT DUBIEUZE RELATIES

Tabel 9: Overzicht van de verschillende antwoorden over de relaties. De relaties waarbij er geen unaniem antwoord is gegeven zijn hier uitgewerkt.

	Antwoorden
Criminele relatie	Ja (68) Nee (26) Ja (5); Nee (1) Ja (1); Nee (1)
Type Relatie	
Familie	Ja (14) Nee (82)
Collega's	Ja (55) Nee (37) Ja (5); Nee (1) Ja (2); Nee (2) Ja (1); Nee (1)
Vrienden	Ja (27) Nee (65) Ja (5); Nee (1) Ja (1); Nee (3) Ja (1); Nee (1)
Etniciteit	Ja (3) Nee (89) Ja (1); Nee (5) Ja (1); Nee (3) Ja (1); Nee (2) Ja (1); Nee (1)
Concurrent/Rivaal	Ja (5) Nee (90) Ja (1); Nee (1)
Dreiging/Slachtoffer	Ja (4) Nee (92)
Gedeelde vrijetijdsbesteding	Ja (25) Nee (70) Ja (5); Nee (1)

16 BIJLAGE 10: EVALUATIE VRAGEN NETWORK CANVAS

Tabel 10: Antwoorden van agenten op evaluatievragen over Network Canvas

Agent	Vraag 4.1: Ik vond het leuk om gebruik te maken van Network Canvas	Vraag 4.2: Ik vond het gemakkelijk om gebruik te maken van Network Canvas
1	4	5
2	4	5
3	4	5
4	4	4
5	5	5
6	5	5
7	4	4
8	5	5
9	5	5